

Esiopetuksen lukuvuosisuunnitelma 2026-27

Päiväkodin johtajan tervehdys

Koirjärven päiväkodissa, Ilvesten ryhmässä, lukuvuosi 2026-2027 on lähtenyt käyntiin toisiin tutustumalla sekä me-henkeä vahvistamalla. Ryhmä koostuu kuudesta esioppilaasta sekä kuudesta 5-vuotiaasta.

Leikki, toiminnallisuus, tutkiminen ja positiivinen pedagogiikka muodostavat oppimisemme perustan. Koirjärven päiväkodissa toimitaan lapsiystävällinen kunta -periaatteiden mukaisesti, jolloin lasten kuulluksi tuleminen ja aito kohtaaminen näkyvät jokaisessa päivässä.

Koirjärven päiväkodin esiopetuksen arvoopera rakentuu valtakunnallisen esiopetuksen opetussuunnitelman arvojen sekä Forssan kaupungin arvopohjan mukaisesti. Toimintakulttuurimme keskiössä ovat lapsilähtöisyys, osallisuus, inklusiivisuus, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus.

Tulevana lukuvuonna arvioitavia tavoitteita ovat tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskyselyn pohjalta nousseet tavoitteet sekä lukuvuoden tavoitteet, joita on muun muassa leikin kehittäminen lasten osallisuutta edistäen ja kiusaamisen ennaltaehkäisy ja puuttuminen. Nämä tavoitteet löytyvät tarkemmin kohdista "kehittämiskohteet ja niiden arviointi" sekä "lukuvuoden tavoitteet ja painotukset".

Forssan esiopetuksen laaja-alaisen osaamisen painopisteenä on lukuvuonna 2026–2027 itsestä huolehtiminen ja arjen taidot. Ohjaamme lapsia omatoimisuuteen, vastuullisuuteen ja hyvinvointia edistäviin valintoihin päivittäisessä toiminnassa. Liikkuvan varhaiskasvatuksen periaatteet näkyvät arjessamme monipuolisina mahdollisuuksina liikkua, leikkiä ja oppia liikkuen. Haluamme tarjota lapsille liikunnan iloa sekä tukea myönteisen liikuntasuhteen rakentumista jo varhaisvuosista lähtien.

Koko Koirjärven koulu-päiväkodin toiminta perustuu Vihreän Lipun kestävän kehityksen ohjelmaan. Vuosittain vaihtuva lapsiraati suunnittelee yhteisön ympäristötoimintaa. Kaudella 2026–2027 teemana jatkuu viime vuoden tapaan Terve elämä. Päiväkot on saavuttanut Vihreän Lipun kestävän tason, ja sen ylläpitämiseksi tehdään työtä päivittäin.

Koulu-päiväkotiamme leimaa positiivisesti ja vahvasti yhteisöllisyys mikä ulottuu koteihin ja kylille asti yhteistyönä ja yhteisen vastuun kantamisena. Koirjärven kannatusyhdistys tukee toimintaamme merkittävästi sekä järjestää lapsille mieleenpainuvia elämyksiä eri vuodenaikoina. Yhteistyö huoltajien kanssa on meille tärkeää. Toivomme avointa vuoropuhelua ja yhteistä sitoutumista lapsen oppimispolun tukemiseen.

Kiitämme luottamuksesta ja toivotamme kaikille antoisaa esiopetusvuotta!

Lukuvuosisuunnitelman käsittely

TAVOITE: lukuvuosisuunnitelma on koko yhteisön käsikirja sekä suunnitteluun osallistumisen ja kuulemisen väline.

Esiopetuksen lukuvuodensuunnittelu on koko yhteisön asia - henkilökunta, lapset, huoltajat ja erilaiset sidosryhmät. Suunnitelmatyötä johtaa päiväkodin johtaja. 1.8.2025 voimaan astunut opetussuunnitelman uudistus velvoittaa mm. tuen suunnitteluun entistä tarkemmin. Lisäksi lukuvuosisuunnitelman merkitys arjen työkaluna korostuu entisestään. Suunnittelun ja arvioinnin aikataulu lukuvuonna 26-27:

Ajankohta	Aihe	Toteutustapa
Kevät -26	Yleinen tulevan lukuvuoden suunnittelu esiopetusyksiköissä.	Päiväkotien henkilökuntakokoukset, varhaiskasvatuksen esihenkilöpalaverit, huoltajille ja lapsille toteutettavat kyselyt ja muu osallistaminen. Esim. tasa-arvo- ja yhdenvertaisuuskysely.
Kesä -26	Suunnitelman pohjan laatiminen	Varhaiskasvatuspäällikkö laatii yksiköille yhteisen suunnitelmapohjan.
Elo-syyskuu	Suunnitelman laatiminen yksiköissä.	Käsittely vähintään seuraavissa kokouksissa (suluissa esimerkkiaiheita): - henkilöstökokous (koko suunnitelma) - yhteisöllinen OHR (opiskeluhoollon osuus) - vanhempainyhdistyksen kokous (vanhempainyhdistyksen toimintasuunnitelma) - kulttuurikasvatussuunnitelman työryhmä (kulttuurikasvatuksen vuosikello) - tiimit/kehittämisryhmät (tiimien toimintasuunnitelma) - turvallisuusryhmä (turvallisuustoiminta)
Syyskuu	Sivistyslautakunnan hyväksyntä	Huomioitavaa, että lukuvuosisuunnitelma ei ole lukkoon lyötävä asiakirja vaan toiminta tulee, esimerkiksi tuen osalta, suunnitella ja arvioida läpi vuoden.
Syyskuu	Huoltajien ja lasten tiedottaminen.	Lautakunnan käsittelyn jälkeen suunnitelma julkaistaan Wilmassa sekä tiedotetaan niin lapsille kuin huoltajille mistä suunnitelma löytyy. Päiväkodin johtaja vastaa tiedottamisesta.
Loka-maaliskuu	Seuranta ja päivittäminen tarvittaessa	Suunnitelman toteutumista etenkin tuen osalta seurataan aktiivisesti ja päivitetään mahdollisten muutosten ilmaantuessa. Päiväkodin johtaja vastaa päivittämisestä.
Huhtikuu	Suunnitelman toteutumisen arviointi.	Vähintään edellä suunnitteluvaiheessa mainitut ryhmät arvioivat oman toimintansa toteutumisen sekä kirjoittavat tästä toimintakertomukseen. Lasten ja huoltajien kuuleminen suunnitelman toteutumisessa, esim. kysely.
Huhti-toukokuu	Uuden lukuvuoden suunnitelman laatimisen aloitus.	Yhteistyössä aiemmin mainittujen ryhmien kanssa.

Esiopetusyksikön perustiedot

Päiväkodin tiedot

Koirjärven koulu-päiväkot

Pukkilantie 131

31130 Forssa

Päiväkodin johtaja

Anna Peltonen

anna.peltonen@edu.forssa.fi

040-4837965

Esiopetuksen henkilökunta

Varhaiskasvatuksen opettaja Sonja Lehtinen

Varhaiskasvatuksen opettaja Iina Luoto

Varhaiskasvatuksen lastenhoitaja Nina Leikkilä

Varhaisen tuen ohjaaja Kaisa Mäki-Tulokas

Koirjärven yksikössä toimii varhaiskasvatuksen erityisopettajana Amanda Perho

Lapset esiopetuksessa

Lapsien lukumäärä yhteensä	6
Kuljetuksessa	4

Opiskeluhuollon henkilöstö ja toimintasuunnitelma

Yhteisöllinen opiskeluhuolto

Yhteisöllisellä opiskeluhuollolla tarkoitetaan esiopetuksen toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko esiopetusyhteisössä edistetään lasten oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä oppimisympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.

Yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteuttavat kaikki opiskeluhuollon toimijat. Kaikkien esiopetuksessa lasten kanssa työskentelevien sekä opiskeluhuoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävänsä edistettävä lasten ja esiopetusyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja esiopetuksen välistä yhteistyötä. Esiopetuksen henkilökunnalla on ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista.

Esiopetuksen yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä huolehtii yhteisöllisen opiskeluhuollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Lisäksi ryhmä suunnittelee, miten lasten ja yhteisöjen hyvinvointiin liittyvien kyselyjen vastauksia hyödynnetään sekä suunnittelee ja käynnistää esiopetuksen ja kotien välistä yhteistyötä. Opiskeluhuoltoryhmä tekee vuosittain yhteistyötä nivelvaiheissa yhteistyötahojen kanssa esimerkiksi kouluun tutustumisten ja ryhmäytymisen osalta.

Yhteisöllinen opiskeluhuoltoryhmä muodostuu opiskeluhuollon henkilökunnan lisäksi varhaiskasvatuksen opettajien, esiopetuksen henkilökunnan ja huoltajien edustajista. Yhteisöllistä opiskeluhuoltoryhmää esiopetusyksikössä johtaa Päiväkodin johtaja Anna Pelttonen. Ryhmät kokoontuvat vaihtelevalla kokoonpanolla vähintään kolme kertaa lukuvuoden aikana sekä laajemmalla kokoonpanolla tarvittaessa.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto

Yksilökohtaisella opiskeluhuollolla tarkoitetaan yksittäiselle lapselle annettavia opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja, neuvolapalveluja sekä monialaista yksilökohtaista opiskeluhuoltoa. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon tavoitteena on seurata ja edistää lapsen kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeää on varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ennaltaehkäisy.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto perustuu lapsen sekä tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Huoltaja ei voi kieltää alaikäistä lastaan käyttämästä opiskeluhuollon palveluja.

Neuvolapalvelut

Alle kouluikäiset lapset ovat neuvolan asiakkaita ja esiopetusikäisille kuuluu ikäryhmän mukaiset neuvolapalvelut. Neuvolan terveydenhoitajan työhön kuuluu lapsen terveen kasvun ja kehityksen seuraaminen ja tukeminen.

Koulupsykologi ja -kuraattori

Koulupsykologin ja -kuraattorin tehtävänä on edistää esiopetusyhteisön hyvinvointia sekä yhteistyötä lasten, perheiden ja muiden läheisten kanssa, tukea ja ohjausta antaen. Lisäksi tehtävänä on tukea lasten oppimista ja hyvinvointia sekä sosiaalisia ja psyykkisiä valmiuksia. Koulupsykologit ja -kuraattorit tekevät yhteistyötä lasten ja heidän vanhempiensa kanssa, varhaiskasvatuksen opettajien ja esiopetuksen muun henkilökunnan kanssa sekä muiden sidosryhmien kanssa.

Koulupsykologisiin ja -kuraattoriin voivat olla suoraan yhteydessä lapsi / huoltaja itse tai joku muu lapsen tunteva henkilö. Lisäksi esiopetuksen työntekijä tai toinen opiskeluhuollon työntekijä voi olla yhdessä lapsen kanssa suoraan yhteydessä kuraattoriin tai psykologin.

Koulukuraattoriin yhteydenotot esiopetusyksikössä Tytti Hirvosen kautta.

Koulupsykologina Koirjärven koulu-päiväkodillä työskentelee Juha-Pekka Rissanen. Työaika jakautuu useampaan yksikköön.

Kuraattori ja psykologi ovat paikalla esiopetusyksikössä erikseen sovittaessa.

Kuraattorin ja psykologin tavoittaa Wilman kautta, sähköpostilla, puhelimitse tai esiopetuksen henkilöstön kautta.

Esiopetusyksikön toimintaperiaate ja arvoperusta

Esiopetusyksikkömme arvoperusta rakentuu esiopetuksen opetussuunnitelman arvoista sekä Forssan kaupungin arvopohjan perusteella.

Esiopetusyksikön inklusiivisen toimintakulttuurin perustana on lapsilähtöisyys ja jokaisen lapsen yksilöllinen huomiointi. Esiopetusyksikön henkilökunta tukee jokaisen lapsen kuulumista vertaisryhmään ja kuulumisen tunnetta esiopetusyhteisöön. Erilaisuudesta keskustellaan avoimesti ja jokainen lapsi kohdataan sellaisena kuin hän on. Henkilökunta pysähtyy lasten tarpeiden ja tunteiden äärelle ja antaa lapsille aikaa. Lapset kohdataan sensitiivisesti ja heitä kuunnellaan aidosti. Henkilökunta toimii vuorovaikutuksellaan esimerkkinä lapsille ja huolehtii toisia kunnioittavasta ja arvostavasta vuorovaikutustavasta.

Lasten osallisuus ohjaa esiopetuksen kaikkea toimintaa. Lapset otetaan aktiivisesti mukaan toiminnan suunnitteluun ja arviointiin ja toiminta suunnitellaan siten, että jokaisella on mahdollisuus osallistua toimintaan. Positiivinen pedagogiikka nähdään keskeisenä osana esiopetuksen toimintakulttuuria ja osallisuuden vahvistamista. Lasten kiinnostuksen kohteet ja vahvuudet huomioidaan ja toiminta rakentuu näiden pohjalta. Esiopetuksen henkilökunta huolehtii, että jokainen lapsi saa positiivista palautetta ja onnistumisen kokemuksia huomioidaan aktiivisesti.

Koko koulu-päiväkodin toiminta perustuu Vihreän Lipun toimintaan ja arvoihin. Vihreä Lippu on kestävän kehityksen ohjelma ja ympäristösertifikaatti kasvatusalalle. Koulu-päiväkodin lapsista muodostuu vuosittain vaihtuva raati, joka kokoontuu vähintään kymmenen kertaa vuodessa ja suunnittelee koko yhteisölle Vihreän Lipun toimintaa. Viime vuonna raatilaiset valitsivat teemaksi Terve elämä ja se jatkuu tulevallakin toimintakaudella 2026-2027. Raatiin kuuluu kaksi 5-vuotiaasta ja kaksi 6-vuotiaasta sekä ensimmäisestä luokasta kuudenteen luokkaan asti oppilaita sekä päiväkodin ja koulun henkilökuntaa. Koulu-päiväkotimme on saavuttanut kestävän tason Vihreässä Lipussa ja sen ylläpitämiseksi teemme töitä arjessa päivittäin.

Esiopetusyksikön kehittäminen ja tavoitteet

Tiimit/kehittämisyhmät

Tiimien sekä koko talon henkilökuntapalaverien lisäksi yksikössä kokoontuu säännöllisesti varhaiskasvatuksen opettajat. Koko kaupungin varhaiskasvatuksen tasolla kokoontuu pedagogiatiimi sekä esiopettajien tiimi. Yksikön esiopettaja, erityisopettaja sekä päiväkodin johtaja kuuluvat kyseisiin koko vakan tiimeihin. Koirjärven päiväkodin henkilökunnasta löytyy vetäjät myös varhaiskasvatuksen liikuntavastaaville ja lukemisen edistämistyöryhmälle(liukurit). Digipedagogiikatiimissä(diggarit) Koirjärven päiväkodilta on myös edustaja. Kyseiset tiimit kokoontuvat tarpeen mukaan/ennalta sovittuina aikoina.

Kehittämisen- ja arviointikohteet

Vuosisuunnitelman tavoitteet on laadittu varhaiskasvatuksen pedagogiatiimissä. Tavoitteet on laadittu varhaiskasvatuksen laadun arvioinnista (Valssi) saadut vastaukset, uuden Forssan varhaiskasvatussuunnitelman jalkauttaminen ja esiopetussuunnitelman perusteisiin 1.8.2026 alkaen tulleet muutokset. Osaan tavoitteista on ohjeen mukaisesti laadittu yksikön omat konkreetisoinnit. Tavoitteet löytyvät opetus-luvusta.

Esiopetusyksikössä toimintaa kehitetään erilaisten kyselyiden ja arviointien pohjalta. Tulevana lukuvuonna arvioitavia tavoitteita ovat tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskyselyn pohjalta nousseet tavoitteet sekä lukuvuoden tavoitteet. Nämä tavoitteet löytyvät tarkemmin kohdista "kehittämiskohteet ja niiden arviointi" sekä "lukuvuoden tavoitteet ja painotukset".

Inklusiivisen toimintakulttuurin arviointia jatketaan tiimeissä viime vuonna toteutettujen tsekkilistojen pohjalta.

Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Tasa-arvo- sekä yhdenvertaisuuslain mukaan esiopetuksessa tulee olla toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma sekä suunnitelma yhdenvertaisuuden edistämiseksi ja syrjinnän poistamiseksi. Suunnitelma on osa yksikön lukuvuosisuunnitelmaa.

Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman tulee sisältää:

- selvitys oppilaitoksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteesta
- tarvittavat toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi
- arvio aikaisemman suunnitelman toimenpiteiden toteuttamisesta ja tuloksista

Keväällä 2025 perustettiin Forssan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmatyöryhmä. Ryhmän tehtävänä oli valmistella selvitys oppilaitosten tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustilanteesta. Selvitys toteutettiin kyselyillä, jotka osoitettiin sekä oppilaille että huoltajille, sekä esiopetuksessa toiminnallisin menetelmin arkea havainnoiden. Ryhmä kokosi tulokset yksiköittäin ja ne on toimitettu yksiköille tarvittavien toimenpiteiden suunnittelua varten. Ryhmä toimii jatkossa ohjausryhmänä, joka avustaa ja seuraa koulujen tasa-arvoselvityksiä ja toimenpiteitä.

Kehittämiskohteet ja niiden arviointi

Kojjärven päiväkodissa on toteutettu keväällä 2025 tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskysely huoltajille. Tämän kyselyn pohjalta yhdeksi kehittämiskohteeksi valikoitui:

- **Arjen tilanteita ja oppimisympäristöjä tarkastellaan säännöllisesti tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden näkökulmasta**

Tulevalla toimintakaudella jatkamme saman teeman ääressä ja lukuvuonna 26-27 tehdään selvitys hyödyntäen OPH:n lomaketta tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskävely, mikä löytyy osoitteesta <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/selvitysmenetelmia>. Selvityksen pohjalta valitaan yhteinen kehittämiskohde huomioiden lukuvuodelle asetetut yleiset tavoitteet.

Esiopetuksen yleinen järjestely

Lukuvuoden työaika

Syyslukukausi	17.8.2026-18.12.2026
syysloma (VKO 42)	12.-18.10.2026
joululoma	19.12.2026-10.1.2027
Kevätlukukausi	11.1.2027-28.5.2027
talviloma (vko 9)	1.-7.3.2027
pääsiäinen	26.-29.3.2027
vappu	1.5.2026
helatorstai ja sen jälkeinen perjantai	6.-7.5.2027

Poissaolojen seuranta

Forssan esiopetuksessa ei velvoiteta anomaan lomaa Wilman kautta. Esiopetuksen henkilökunta seuraa esioppilaiden osallistumista esiopetukseen Päikky sovellukset kautta ja mikäli huolta nousee, asiasta keskustellaan yhdessä huoltajien kanssa.

Kuljetus

Taksi J. Korsi Oy, puh 0400 311 400

Koivuhuhta Oy, puh. 050 3008686

Lisätietoja koulukuljetuksista löytyy Forssan kaupungin internet-sivuilta: <https://www.forssa.fi/kasvatus-ja-opetus/perusopetus/koulukuljetukset/>.

Turvallisuustoiminta

Jokaisessa yksikössä on laadittuna yhteneväiset, mutta kuitenkin yksikkökohtaiset turvallisuussuunnitelmat. Suunnitelmat päivitetään kauden alussa. Vuosittain pidetään poistumisharjoitukset ja lisäksi yksiköissä on omat nimetyt turvallisuusvastaavat. Koulu-päiväkodilla on yksi turvallisuusvastaava koulun puolella ja toinen meillä varhaiskasvatuksen puolella. Esiopetusryhmän henkilökunta kouluttaa esioppilaita turvallisuus teemaan, muun muassa soittamaan hätänumeroon ja turvalliseen liikkumiseen liikenteessä.

Koulutus, perehdytys ja harjoittelu

Henkilöstölle

- Perehdytys turvallisuusohjeisiin: uudet työntekijät perehdytetään yksikön turvallisuuskäytäntöihin, kuten poistumisreitteihin, hätätilanteiden toimintamalleihin ja riskienhallintaan. Yksikön turvallisuusvastaava järjestää turvallisuuskävelyn perehdyttään kyseisiin asioihin.
- Säännölliset harjoitukset: poistumisharjoitukset, sisälletuloharjoitukset, ensiaputilanteiden läpikäynti.

Lapsille

- Turvallisuuskasvatus osana arkea: liikenneturvallisuus, tulipalotilanteet, hätätilanteissa toimiminen (esim. 112-soitto).
- Leikin kautta oppiminen: pelit ja tarinat, joissa harjoitellaan turvallista toimintaa.
- Poistumisharjoitukset: lapsille suunnatut, ikätasoiset harjoitukset hätätilanteita varten.

Säännöt

Esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa olevia sääntöjä:

Sisä- ja pihäsäännöt ovat yhteiset koko päiväkodissa ja ne on pohdittu turvallisuus sekä toiminnallisuus huomioiden. Sääntöjä tarkastellaan vuosittain ja muokataan/poistetaan tarvittaessa. Jokaisella ryhmällä on myös omat ryhmän säännöt, jotka ryhmän lapset ovat suunnitelleet yhdessä. Ryhmien säännöissä painottuu kaveritaidot ja toisen huomioiminen.

Toista kunnioittavan käytöksen suunnitelma

Forssan varhaiskasvatukselle on koottu moniammatillinen työryhmä kokoamaan koko varhaiskasvatuksen kattavaa toista kunnioittavan käytöksen suunnitelmaa. Suunnitelma valmistuu toimintakauden 2026-2027 aikana.

Kriisisuunnitelma

1Johdanto

Tämä on Forssan kaupungin varhaiskasvatussyksikköön tehty kriisisuunnitelma. Kriisisuunnitelmalla varaudutaan koko yhteisöä tai sen jäseniä koskettaviin äkillisiin kriiseihin ja traumaattisiin tilanteisiin. Kriisisuunnitelma ohjaa toimintaa ja psykososiaalista tukea ja jälkihoitoa erilaisissa äkillisissä kriiseissä. Kriisisuunnitelma ohjaa psykososiaalisen tuen ja jälkihoidon järjestämistä myös pelastautumista vaatineiden tilanteiden jälkeen. Suunnitelma sisältää tietoa yleisesti kriiseistä ja traumatisoivista tilanteista, erilaisia mahdollisia kriisitilanteita, toimintaohjeita/-malleja erilaisiin tilanteisiin, tietoa kriisin jälkeen tapahtuvasta toiminnasta ja arvioinnista, sekä miten kriisivalmiutta ylläpidetään varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksessa on kiinnitetty huomiota enemmän erilaisiin tapahtumiin ja asioihin, mitkä saattavat vaikuttaa varhaiskasvatuksen arkeen, henkilökuntaan, lapsiin, heidän perheisiinsä ja muihin läheisiin. Kriisisuunnitelma tehdään varhaiskasvatussyksikön turvallisuussuunnitelman lisäksi. Kriisisuunnitelman tarkoitus ja tavoite on henkilökunnan vahva osaaminen erilaisissa tilanteissa.

2Varhaiskasvatuksen kriisiryhmä ja sen tehtävät

Kriisiryhmään kuuluu varhaiskasvatus- ja hyvinvointipäällikkö, sivistysjohtaja, päiväkodinjohtaja, päiväkodin turvallisuusvastaava ja tarvittaessa työterveyspsykologi ja/tai työterveyshoitaja.

Kriisiryhmän tehtävät:

- kokoontuu kriisitilanteissa mahdollisimman nopeasti
- miettii jatkotoimenpiteitä
- harkitsee asiantuntija-avun tarvetta
- tekee yhteistyötä tarvittaessa sivistys- ja tulevaisuuspalvelualueen turvallisuusryhmän kanssa
- arvioi toteutettuja toimia ja tekee kriisisuunnitelmaan tarvittavat muutokset

Kriisiryhmän kutsuu kokoon päiväkodin johtaja tai tarvittaessa päiväkodin varajohtaja.

3Mikä on kriisi?

Kriisi-käsite on nykypäivänä sekä arki- että ammattikielessä meille jo tuttu. Kriisin alkuperä on kreikan kielessä ja tarkoittaa äkillistä pysähdystä, käännekohtaa, tilannetta, jossa henkilön aiemmat kokemukset ja keinot eivät riitä käsittelemään tapahtumaa. Useimmiten kriisillä tarkoitetaan jotain tapahtumaa ja sen välittömiä seurauksia ihmisessä. Joskus kriisillä tarkoitetaan voimakasta tilannetta, esimerkiksi äkillistä irtisanomista tai puolison yllättävää erohakemusta. Kriisit jaetaan kolmeen osaan:

- Kehityskriisit ovat luonnolliseen kehityskulkuun kuuluvia, mutta ongelmallisia tilanteita. Esimerkiksi vauvan saaminen, uhmaikä tai vanheneminen.
- Elämänkriisit ovat elämän kulkuun kuuluvia pitkäkestoisia rasisustiloja, joita ei satu kaikille. Esimerkiksi vakava pitkäaikaissairaus, ennakoitu konkurssi tai työuupuminen.
- Äkilliset kriisit puolestaan ovat tapahtumia, jotka tuottavat huomattavaa kärsimystä. Esimerkiksi liikenneonnettomuus, tulipalo tai äkillinen vammautuminen

On myös mahdollista, että kaikki kolme kriisimuotoa vaikuttavat ihmiseen yhtä aikaa. Ihmisellä saattaa olla pitkään siedetty stressin tila, kun äkillinen onnettomuus tapahtuu. Reaktiot menevät limittäin, jolloin purkamisen ja toipuminen ovat vaativampia. Kohtaamme kaikki elämän aikana järkyttäviä ja traumaattisia tilanteita, jotka ei kuitenkaan aiheuta traumatisoitumista. Ihmisillä on paljon keinoja ja voimavaroja käsitellä kriisejä ja selviytyä vaikeista tilanteista. Aina ei kuitenkaan omat voimavarat ja selviytymisen tavat riitä, silloin ihminen traumatisoituu.

3.1Trauma

Kun psyykinen kipu on liikaa, reaktiot eivät pääse etenemään, vaan tapahtuma tai jotkin sen osat lukittuvat mieleen tai kehoon. Silloin puhutaan traumasta ja traumatisoitumisen yhteydessä syntyvästä rakenteellisesta dissosiaatiosta. Traumatisoituminen ei ole vain jotain, mitä on tapahtunut menneessä vaan se vaikuttaa nykyhetkessä monin eri tavoin ja näkyä ihmisen arkipäivässä, esimerkiksi syömiseen ja nukkumiseen liittyvinä ongelmina, tunteiden ja mielialan säätelämisen vaikeutena, päihteiden väärinkäyttöä, ahdistuksena ja paniikin tunteina, itsetuhoisina ajatuksina tai käyttäytymisenä tai ihmissuhdeongelmina. Trauma aiheuttaa vaikeuksia kokea turvallisuuden tunnetta, vaikka ympäristö olisikin turvallinen. Lapsen varhainen ja monimuotoinen traumatisoituminen on seurausta luotettavina pidettyjen aikuisten ihmisten kaltoin kohtelevasta käytöksestä, joka voi olla esimerkiksi pahoinpitelyä, seksuaaliväkivaltaa, perushoivan laiminlyöntiä, emotionaalista yksin jättämistä ja rakenteellista väkivaltaa.

Traumatisoivan tilanteen ensihoitona on psykososiaalinen tuki. Traumatisoitumiseen liittyviä oireita, kuten unihäiriöitä voidaan hoitaa perus- ja erikoissairaanhoidossa. Traumatisoitumista hoidetaan psykoterapialla ja joitakin oireita voidaan helpottaa lääkityksellä. Kohti toipumista voidaan päästä kaikella, mikä lisää ihmisen sisäistä ja ulkoista turvallisuuden tunnetta ja tekee päivärytmeistä ja arjesta vakaampia. Kriisiyön tärkein tavoite on tukea äkkitilanteeseen joutuneen ihmisen voimavaroja toipumisen suuntaan. Hyvin tehty kriisiyty vähentää lääkkeellistä hoitoa, kun luonnollisia mekanismeja tuetaan, tuetaan itsenäistä selviytymistä ja luonnollisia sosiaalisia verkostoja sekä annetaan oikeaa tietoa ihmistä heittelevistä ilmiöistä.

3.2Traumaattisen kriisin vaiheet

Traumaattinen kriisi voidaan jakaa eri vaiheisiin:

- **Sokkivaihe**, jossa ihminen ei tunne fyysisistä eikä henkistä kipua. Sokki puoduttaa tunteita ja auttaa ihmistä suojautumaan traumalta ("*ei voi olla totta*" tai "*tämä ei tapahdu minulle*"). Sokkivaihetta voidaan kuvata epätodellisenä olona tai tapahtuminen näkeminen filminauhalla. Sokissa reaktiot ovat yksilöllisiä, toiset voivat lamaantua apaattiseksi ja toimintakyvyttömäksi, toinen voi olla levoton ja tuskainen, joku huutaa tai itkee hysteerisesti. Torjunta, kieltäminen ja tunteiden eristäminen ovat tärkeimmät psyykkiset mekanismit kriisin alkuvaiheessa. Sokkivaihe kestää yleensä hetkistä muutamiin päiviin.
- **Reaktiovaiheessa** ihminen kohtaa todellisuuden ja ymmärtää mitä on tapahtunut. Ihminen käy mielessään paljon kysymyksiä, mitä, missä, milloin. Tunteet saattavat reaktiovaiheessa olla voimakkaita ja tuskallisia. Päivittäisten asioiden hoitaminen saattaa olla vaikeaa tai mahdotonta. Ihminen saattaa reagoida myös fyysisesti, voi tulla vapinaa, sydänoireita, ahdistusta, unettomuutta tai ruokahaluttomuutta. Reaktiovaiheessa ihminen palaa traumaattiseen tilanteeseen uudelleen, joka on tapa käsitellä asiaa. Reaktiovaihe saattaa kestää useita viikkoja tai jopa muutamia kuukausia.
- **Työskentelyvaiheessa ja uudelleensuuntautumisessa** ihminen käsittelee traumaattista tapahtumaa realistisesti ja kykenee ymmärtämään omaa elämänsä kokonaisuutena, jonka osa traumaattinen tapahtuma on. Hän voi tehdä suunnitelmia ja muutoksia, jotka auttavat jatkamaan elämää. Tuskalliset tunteet ja miksi-kysymykset ovat tässäkin vaiheessa normaaleja, mutta ihmisellä on enemmän voimavaroja käsitellä niitä. Ihminen löytää taas asioita, joissa haluaa olla mukana. Energia ja toimintakyky palautuvat. Traumaattisen tilanteen jälkeen ihminen joutuu tarkastelemaan arvojaan, jotka asettuvat yleensä uuteen järjestykseen.

4Toimintaohjeita-/malleja eri kriisitilanteisiin

Seuraavissa kohdissa on kuvattuna erilaisia kriisejä ja niihin soveltuvia toimintaohjeita-/malleja.

4.1Vakava vamma, sairaus tai poikkeavuus

Lapsen vakavan sairastumisen tai vammutumisen kohdalla asiasta tiedotetaan henkilökuntaa huoltajien luvalla, myös asiasta kertomisesta muille lapsille päätetään yhdessä lapsen ja huoltajien kanssa sovittulla tavalla. Jos lupaa ei saada, pitää tätä kunnioittaa ja asia käsitellään yleisellä tasolla.

Kroonisissa sairauksista (diabetes, epilepsia, astma) ilmoitetaan huoltajien luvalla muulle henkilökunnalle. Huoltajat ja terveydenhuolto huolehtii henkilökunnan koulutuksesta hoitaa lasta sekä antaa ensiapua tarvittaessa. Päiväkodin muille lapsille pitää selittää asiaa lasten ikätason mukaisesti, jos sairauteen liittyy näkyviä ja pelkoa aiheuttavia oireita, esimerkiksi kouristuksia, kramppeja ja tajuttomuutta.

Työyhteisön jäsenen kohdalla asiasta tiedottaa päiväkodin johtaja. Sairastunut työntekijä saa itse päättää kuinka paljon asiasta kerrotaan. Asiasta ei informoida lapsia ja huoltajia, muuten kuin yleisellä tasolla. Varmistetaan tukitoimet muulle työyhteisölle tarvittaessa.

4.2Lapsen seksuaalinen hyväksikäyttö, perheväkivalta, päihteiden käyttö perheessä

Kun lapsi kertoo seksuaalisesta hyväksikäytöstä, väkivallasta tai huoltajien päihteiden käytöstä varhaiskasvatuksessa, häntä pitää pysähtyä aidosti kuuntelemaan. Älä kyseenalaista lapsen kertomusta, yritä selvittää asiasta lisää kuitenkin ahdistamatta lasta tai laittamalla sanoja lapsen suuhun. Kerro lapselle, että hän on rohkea kun uskalsi kertoa ja lupaat selvittää asian niin, että lapsella on hyvä olla.

Ilmoitus päiväkodin johtajalle, jonka kanssa yhdessä päätetään lisätoimista. Riippuen tilanteesta ja asiasta, joko ensin keskustellaan huoltajien kanssa tai otetaan suoraan konsultoiva puhelu lastensuojeluun, mitä tehdään. Seuraavat askeleet ovat lastensuojeluilmoitus ja rikosilmoitus. Varmistetaan, että lapsella on turvallinen olo.

4.3Onnettomuus tai sen uhka varhaiskasvatuksessa tai lähiympäristössä

Asiasta tehdään ilmoitus johtajalle, joka selvittää tilanteen ja päättää miten edetään. Johtaja tiedottaa asiasta henkilökunnalle sekä huolehtii työnjaosta ja toimenpiteistä. Tarvittaessa johtaja kutsuu apuun paikallisen poliisin, palokunnan tai seurakunnan edustajat. Johtaja myös tiedottaa vanhempia tapahtuneesta. Onnettomuuden tai sen uhan sattuessa pitää myös

järjestää tarvittaessa kriisiapua ja huolehtia jälkipuinnista. Lapsille kerrotaan vain välttämättömimmät asiat ja lasten ikätason mukaisesti. Lapsia kuunnellaan ja pyritään vastaamaan heidän mieltä askarruttaviin asioihin.

4.4Työyhteisön jäsenen kuolema

Kuolemasta pitää ensimmäiseksi varmistaa tieto ja kerätä faktoja mahdollisuuksien mukaan. Johtajan tehtävänä on tiedottaa henkilökuntaa asiasta. Sovitaan omaisten ja huoltajien kanssa mitä voidaan kertoa muulle henkilökunnalle tai lapsille. Johtaja hoitaa omaisten muistamisen. Kutsuttaessa voi menä siunaustilaisuuteen. Työpaikalla voidaan pitää hiljainen hetki. Työterveyshuolto tarjoaa kriisiapua debriefing-menetelmällä, joka on menetelmä, jolla puretaan hiljattain työyhteisössä tapahtunut äkillinen kriisi tai trauma. Kerrotaan työyhteisölle, mistä voi hakea lisäapua omaan suruun tai ahdistukseen.

4.5Lapsen kuolema

Varmistetaan tietoa ja kerätään mahdollisuuksien mukaan faktoja asiasta. Johtaja tiedottaa henkilökuntaa ja välittää osanotot huoltajille. Huoltajien kanssa sovitaan mitä asiasta voidaan kertoa. Otetaan yhteyttä terveydenhuoltoon, josta saadaan kriisiapua työyhteisölle sekä lapsille tarvittaessa. Lasten reaktioita on tarkkailtava ja varmistettava lasten hyvinvointi. Avoin keskustelu työyhteisössä.

4.6Lapsen lähiomaisen kuolema

Asia varmistetaan ja huoltajien kanssa keskustellaan mitä asiasta saadaan kertoa henkilökunnalle. Tarkkaillaan lapsen reaktioita ja puututaan heti, jos huomataan lapselle ei-tyypillistä käytöstä.

5Lapsen suru ja sen kohtaaminen

Lapsi tarvitsee surussa paljon tukea, apua ja aikuisen läsnäoloa. Ole lapselle läsnä, kuuntele, keskustele avoimesti. Kriisit ja traumatisoivat tilanteet saattavat aiheuttaa lapselle voimakkaita ja pitkäaikaisia reaktioita. Tapahtumia on käsiteltävä lapsen kanssa, vaikka lapsi ei itse puhuisikaan asiasta. Lapset saattavat kuitenkin ajatella asiaa paljonkin. Huoltajien kanssa on hyvä keskustella, miten lapselle on puhuttu tapahtuneesta. Tärkeintä on olla läsnä, hyväksyä ja sanoittaa lapsen tunteet. Lapset tietävät yleensä asioista enemmän kuin aikuiset ajattelevat, tämän takia on tärkeää puhua asioista, jotta lapsi saa vastauksia kysymyksiinsä ja kohdennettua apua omiin tunteisiin ja ahdistukseen.

Reaktioita, joita on hyvä tarkkailla lapsen käytöksessä:

- ahdistuneisuus ja pelko
- suru ja ikävöinti
- univaikeudet ja painajaiset
- syyllisyys ja itsesyytökset
- vetäytyminen ja eristäytyminen
- keskittymisvaikeudet
- yliaktiivisuus
- taantuminen
- psykosomaattiset oireet
- viha, ärsyntyvyys
- käytöksen muuttuminen
- ahdistavat ajatukset ja mielikuvat

Varhaiskasvatuksen työntekijät seuraavat lapsen reagoitua lapsen historian tuntien. Joskus lapsen reagoitua alkaa näkymään vasta kuukausien päästä, jolloin on hyvä tiedostaa mitä on aikaisemmin tapahtunut. Varhaiskasvatuksessa voidaan järjestää huoltajien kanssa Lapset puheeksi-keskustelu tai perhe voidaan ohjata perheneuvolaan saamaan lisäapua lapsen surun käsittelyyn.

Linkkejä lapsen surun kohtaamiseen:

<https://www.pelastakalapset.fi/ajankohtaista/kriisitilanteen-kohtaaminen/>

<https://mieli.fi/vaikea-elamantilanne/suru-on-osa-elamaa/lapsi-suree-omalla-tavallaan/>

<https://www.mll.fi/vanhemmille/tukea-perheen-huoliin-ja-kriiseihin/>

<http://kauppa.mll.fi/Lapsen+suru.pdf>

<https://evl.fi/plus/seurakuntaelama/sielunhoito/sururyhmien-ohjaamisohjeita/lapsen-suru>

Lasten kuvakirjoja, joita voi lukea yhdessä lapsen kanssa:

(Kirjastosta löytyy vielä monia aiheeseen sopivia kirjoja, tässä vain murto-osa.)

Atte ja Anna, toivo kantaa, kun meillä on suru. Kirjoittanut Issakainen Tytti, Lindfors Helena ja Rahkonen Pekka. Lasten keskus 2007.

Jukka Hukka ja Iso Hukka, menetyksestä ja surusta selviytyminen. Kirjoittanut McDonald Avril. PS-kustannus 2018.

Tuleeko vaari vielä takaisin? Kirjoittanut Parvela Timo. Wsoy 2009.

Suruposki. Kirjoittanut Härmälä Anna. Kustantamo S&S 2016.

Tyttö ja Naakkapuu. Kirjoittanut Jalonen Riitta ja Louhi Kristiina. Tammi 2004.

6Psykososiaalinen tuki ja jälkihoito

Psykososiaalisen tuen järjestämisestä ja koordinoinnista vastaa varhaiskasvatuksen kriisiryhmä. Psykososiaalinen tuki koostuu akuutista kriisityöstä ja kiireellisestä sosiaalityöstä. Lähtökohtana on, että tukea tarjotaan aktiivisesti kaikille, jotka ovat kokeneet äkillisen järkyttävän tapahtuman. Psykososiaalisen tuen prosessin vaiheita ovat hälytyksen vastaanottaminen, sokkivaiheen tapaaminen ja kriisitapaamiset, seuranta ja jälkihoito. Traumaattisten tilanteiden purku ryhmässä on tärkeää.

7Perehdytys ja harjoittelu

Varhaiskasvatuksen kriisivalmius edellyttää koko varhaiskasvatuksen henkilöstön perehdyttämistä. Kaikilla työntekijöillä tulee olla valmiudet toimia kriisitilanteessa, koska kuka tahansa voi kohdata tilanteen ensimmäisenä.

Varhaiskasvatuksen työntekijöiden tulee tutustua suunnitelmaan ja kerrata sen sisältö vuosittain. Uudet henkilökunnan jäsenet perehdytetään suunnitelmaan osana työhön perehdytystä. Perehdytyksestä vastaa turvallisuusvastaava ja sitä koordinoivat yhdessä päiväkodin johtaja ja turvallisuusvastaava. Sivistys- ja tulevaisuuspalvelualueen turvallisuusryhmässä on yhdessä suunniteltu eri yksiköille turvallisuus- ja kriisisuunnitelman pohja, jota voi käyttää mallina oman yksikön suunnitelman toteuttamiseen.

Kriisisuunnitelman tarkoitus on varautua koko yhteisöä tai sen jäseniä koskettaviin äkillisiin kriiseihin ja traumaattisiin tilanteisiin. Korkea varautumisen taso vaatii suunnitelmaan kuuluvien toimintamallien harjoittelua ja käsittelyä sekä ennakoinnista.

Varhaiskasvatuksen henkilökunta

- harjoittelee toimintamalleja erilaisissa turvallisuuskoulutuksissa
- ennakoii kriisitilanteita (keskustelu)

- käy läpi suunnitelman vähintään kerran vuodessa

8Kriisisuunnitelman päivitys ja arviointi

Suunnitelman toteutumista seurataan vuoden aikana turvallisuusvastaavan toimesta. Turvallisuusvastaava yhteistyössä päiväkodin johtajan päivittää ja tarkastaa kriisisuunnitelman vähintään kerran vuodessa. Suunnitelman ja toiminnan arviointia suoritetaan varsinkin harjoitusten ja mahdollisten kriisien jälkeen. Arvioinnissa voidaan käyttää apuna mukana olleita viranomaistahoja. Arviointimenetelmänä voidaan käyttää palaverien lisäksi kyselyjä. Arvioinnissa esiin tulleet epäkohdat selvitetään ja päivitetään suunnitelmaan. Suunnitelmaa päivitetään saadun palautteen ja hyviksi havaittujen käytänteiden mukaan. Päivityksestä ja arvioinnista vastaa varhaiskasvatusyksikön turvallisuusvastaava yhdessä päiväkodin johtajan kanssa.

Lähteet

Heikkinen-Peltonen, R., Innamaa, M., & Virta, M. (2014). *Mieli ja terveys*. Edita Publishing Oy.

Hipp, T. (2023). Trauma ja traumatisoituminen. Teoksessa J. Matikka. & T. Hipp (toim.), *Traumainformoitu työote*. (ss. 15–27). PS-Kustannus.

Opetushallitus. (2023). *Varhaiskasvatuksen, opetuksen sekä oppilas- ja opiskeluhuollon suunnitelmat*. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/varhaiskasvatuksen-opetuksen-seka-oppilas-ja-opiskeluhuollon-suunnitelmat>

Palosaari, E. (2007). *Lupa särkyä – kriisistä elämään*. Edita Publishing Oy.

Sosiaali- ja terveysministeriö. (2019). *Työryhmältä 12 suositusta psykososiaalisen tuen kehittämiseksi kriisitilanteissa*. <https://stm.fi/-/tyoryhmalta-12-suositusta-psykososiaalisen-tuen-kehittamiseksi-kriisitilanteissa>

Lääkehoitosuunnitelma

Kanta-Hämeen hyvinvointialueen varhaiskasvatuksen lääkehoitosuunnitelma

Lääkehoitosuunnitelma liitteineen

Voimassaoloaika	01.08.2026-31.07.2027
Versio ja päivä:	Ohjeen käyttöönotto
Laatijat	Hyvinvointialue: Anu Mähönen (perhekeskysylilääkäri), Pilvi Moberg (lääkitysturvallisuuden asiantuntija), Kuntien varhaiskasvatuksen johto
Hyväksyjä	Perhekeskysylilääkäri Anu Mähönen Kunnan varhaiskasvatuksesta vastaava

Kunta ja varhaiskasvatuksen toimipaikka:

Voimassaoloaika	01.08.2026-31.07.2027
Kohderyhmä	Lääkehoitoa toteuttavat työntekijät sekä johtajat
Toimipaikan johtaja	Kunta:Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Toimipaikkakohtaisen suunnitelman keskeiset muutokset

Versio ja pvä	Keskeiset muutokset
0 1.8.2026)	Ohjeen käyttöönotto

Liitteet

Liite 1	Tiedote huoltajille lapsen lääkehoidon toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa
Liite 2	Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma ja perehdytys

Liite 3	Lääkehoidon toteuttaminen varhaiskasvatuksessa
Liite 4	Lääkelupa
Liite 5	Lääkehoidon poikkeamailmoitus
Liite 6	Yleinen lääkehoidon perehdytyslomake (uudet työntekijät)
Liite 7	ADHD:n lääkehoidon toteuttaminen

1. Johdanto

Sosiaali- ja terveysministeriö on julkaissut oppaan [Turvallisen lääkehoidon toteuttamisesta](#). Oppaan tavoitteena on tukea kaikkia lääkehoitoa toteuttavia toimipaikkoja lääkitysturvallisuuden varmistamisessa.

Kanta-Hämeen alueella yleinen ja toimipaikkakohtainen lääkehoitosuunnitelma on yhdistetty yhteen dokumenttiin, jotta kaikki varhaiskasvatuksen lääkehoitoon liittyvät asiat ovat helposti löydettävissä. Tämä lääkehoitosuunnitelma sisältää sekä yleisen (valmis teksti) että toimipaikkakohtaisen (täydennettävät kohdat, *kursiivilla*) lääkehoitosuunnitelman ja koskee kaikkia Kanta-Hämeen hyvinvointialueella olevia varhaiskasvatuksen toimipaikkoja, joissa lääkehoitoa toteutetaan henkilöstön toimesta. Lääkehoitosuunnitelma on laadittu yhteistyössä hyvinvointialueen perhekeskusiililääkäriin, lääkitysturvallisuusasiantuntijan sekä kuntien varhaiskasvatuksen edustajien kanssa. Lääkehoitosuunnitelman tavoitteena on varmistaa turvallisen lääkehoidon toteutuminen ja henkilöstön osaaminen. Suunnitelma tarkastetaan joka vuosi ja aina toiminnan muutosten yhteydessä. ADHD-lääkehoidon toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa kerrotaan tarkemmin liitteessä 7.

Lääkehoito on huoltajien vastuulla, ja lasten lääkehoitoa toteutetaan ensisijaisesti kotona.

2. Käsitteet

Lääkehoitosuunnitelma

Kaikissa toimipaikoissa, joissa lääkehoitoa toteutetaan, tulee olla lääkehoitosuunnitelma, johon on tarkennettu tarvittavat toimipaikkakohtaiset tiedot. Lääkehoitosuunnitelman toimipaikkakohtaisesti täydennettävät kohdat on merkitty *kursiivilla*. Lääkehoitosuunnitelma tulee olla kaikkien varhaiskasvatuksen lääkehoitoon osallistuvien saavutettavissa

Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma

Mikäli lapsi tarvitsee varhaiskasvatuspäivän aikana lääkehoitoa varhaiskasvatuksen työntekijän antamana, tulee hänelle tehdä **aina** kirjallinen, lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma (liite 2). Suunnitelma tehdään sekä kuuriluonteisesti että säännöllisesti annettaville lääkkeille ennen lääkehoidon toteuttamista varhaiskasvatuspäivän aikana.

3. Vastuut, velvollisuudet ja työnjako

Kanta-Hämeen hyvinvointialue	- On vetovastuussa lääkehoitosuunnitelman ja sen liitteiden laadinnasta - Kutsuu vuosittain koolle kuntien varhaiskasvatuksen johdon lääkehoitosuunnitelman päivittämistä varten - Hyvinvointialueen perhekeskusiililääkäri hyväksyy yleisen lääkehoitosuunnitelman ja lääkehoitosuunnitelman liitteet ja hyväksyy ADHD-lääkehoitoa toteuttavien henkilöiden lääkeluvat - KHKS Lastentautien poliklinikka perehdyttää varhaiskasvatuksen henkilöstöä diabeteslasten lääkehoidon toteuttamiseen ja seurantaan ja lastentautien yliääkäri hyväksyy diabeteslasten lääkehoitoa toteuttavien henkilöiden lääkeluvat
Lasta hoitava lääkäri	Vastaa lääkehoidon tarpeen arvioinnista, lääkkeen määräämisestä ja lääkehoidon kokonaisuudesta sekä omalta osaltaan lääkehoidon ohjauksesta ja neuvonnasta
Kunnan varhaiskasvatuksesta vastaava	- Osallistuu lääkehoitosuunnitelman sekä sen liitteiden laatimiseen - Hyväksyy kuntansa osalta yleisen lääkehoitosuunnitelman - Vastaa siitä, että lasten lääkehoitoa toteutetaan turvallisesti kaikissa varhaiskasvatuksen yksiköissä - Mahdollistaa tarvittaessa lääkehoidon täydennyskoulutuksen - Mahdollistaa lääkehoidon osaamisen varmistamisen
Varhaiskasvatusyksikön esihenkilö	- Huolehtii henkilöstön riittävästä lääkehoito-osaamisesta ja tarvittavasta koulutuksesta. - Huolehtii riittävän lääkehoidon osaamisen hallitsevan henkilöstön tarvittavasta määrästä ja läsnäolosta - Koordinoi lääkehoidon toteuttamiseen liittyviä asioita - Varmistaa, että lääkehoitoa toteuttavat työntekijät ovat suorittaneet hyväksytysti lääkehoidon tentit - Varmistaa, että lääkehoitoa toteuttavat työntekijät ovat saaneet perehdytyksen lääkehoitosuunnitelmaan ja riskienhallintaan - Huolehtii, että toimipaikan lääkehoitosuunnitelmaan on kirjattu ajantasaiset toimipaikkakohtaiset tiedot - Ottaa vastaan ja käsittelee mahdolliset lääkehoitoon liittyvät läheltä piti- ja vaaratilanteet kunnan käytäntöjen mukaisesti.
Lääkehoitoon osallistuva henkilöstö	- Osallistuu tarvittaessa lääkehoidon täydennyskoulutukseen ja osaamisen varmistamiseen - Osallistuu lapsikohtaisen lääkehoitosuunnitelman laadintaan - Noudattaa lapsikohtaista lääkehoitosuunnitelmaa - Toteuttaa lääkehoitoa osaamisen varmistamisen jälkeen liitteen 4 mukaisesti
Lapsen huoltaja	- Tuo varhaiskasvatukseen lapsen lääkkeet alkuperäispaketissaan ja selkeällä annosteluohjeella varustettuna - Tiedottaa henkilökunnalle lapsen ajantasaisesta lääkehoidosta ja lääkehoidon mahdollisista muutoksista. - Perehdyttää varhaiskasvatuksen työntekijät lääkehoidon toteuttamiseen ja informoi mm. mahdollisista haittavaikutuksista ja hoidon seurantaan liittyvistä asioista - Diabetesta sairastavan lapsen huoltajien vastuulla on antaa ohjeet sekä perehdyttää henkilöstöä päivän mittaan huomioitavista asioista:

	kuinka usein ja milloin verensokeri mitataan arkipäivänä ja erityistilanteissa (retket), paljonko hiilihydraatteja aterialla syödään, miten toimitaan hypoglykemian yllättäessä ja esim. miten suhtaudutaan makeisiin herkkuihin • Osallistuu lapsikohtaisen lääkehoidosuunnitelman laadintaan yhdessä lapsen lääkehoitoon osallistuvan henkilön/henkilöstön • Vahvistaa allekirjoituksellaan lapsikohtaisen lääkehoidosuunnitelmaan antamansa kirjatut tiedot
--	---

4. Lupakäytännöt ja osaamisen varmistaminen

Lääkehoitoa toteuttavalla henkilöstöllä tulee olla tarvittava osaaminen ja riittävä lisäkoulutus sekä tarvittaessa lääkeluvat (kuva 1). Osaaminen varmistetaan säännöllisesti, viiden vuoden välein.

Lääkehoidon **toteuttaminen luonnollista tietä** (esim. suun kautta, silmään, korvaan, keuhkoihin) perustuu:

- työntekijän suostumukseen (muut kuin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaiset)
- perehdytykseen
- lisäkoulutukseen
- osaamisen varmistamiseen (esimerkiksi hyväksytyn tentin muodossa) viiden vuoden välein

Pitkäaikaisesti sairaan lapsen vaativan lääkehoidon toteuttamiseksi (insuliinin pistäminen diabeetikkolapselle) varhaiskasvatuksen työntekijä tarvitsee lääkärin hyväksymän lääkeluvan, joka edellyttää perehdytyksen ja lisäkoulutuksen lisäksi osaamisen varmistamista näytöin. Muille kuin terveydenhuollon ammattilaisille lääkelupa on lapsi- ja lääkehoitokohtainen.

Insuliinilääkeluvan allekirjoittaa Kanta-Hämeen keskussairaalan lastentautien ylilääkäri. ADHD-lääkelupaa tarvitsevan työntekijän lähijohtaja lähettää turvapostilla lääkelupahakemuksen perhekeskusiililääkäri Anu Mähöselle.

ADHD:n lääkehoidon toteuttaminen ja vaadittava lääkelupa– katso liite 7.

Lääkkeitä antava työntekijä on terveydenhuollon ammattilainen	Ei Kyllä
Työntekijän suostumus vaaditaan	Kyllä Ei
Perehdytys: - yleinen- ja yksikkökohtainen (varhaiskasvatuksen toimipaikan esihenkilö) - lapsikohtainen perehdytys (lapsen huoltajat)	Kyllä
Lääkehoidon täydenniskoulutus - Esim. MiniLOP tai MiniLAS, HY:n Aino koulutus, ProEdu, tai yhteistyössä alueen terveydenhuollon oppilaitosten kanssa. JA Hyväksytty tentti viiden vuoden välein = Osaaminen varmistettu	Kyllä
Saa antaa lääkkeitä suun kautta, silmään, korvaan, keuhkoihin, iholle	
Lisäksi työntekijä toteuttaa insuliinihoitoa tai antaa ADHD-lääkkeitä.	Kyllä

Lisäkoulutusta (<i>MiniLOP, MiniLAS, Aino tai ProEdu</i>) vaativasta lääkehoidosta vaaditaan	Kyllä
Osaamisen varmistaminen näytöin lisäkoulutuksen jälkeen - <i>koskee vain insuliinin antoa ihon alle</i> - <i>näytöt annetaan lastentautien poliklinikan hoitajalle (p. 040 638 0575), näyttötötilaisuuksia noin x1/kk. Lääkelupalomake oltava mukana.</i>	Kyllä
Lääkärin allekirjoittama lääkelupa vaaditaan - Insuliini riikka.turunen@omahame.fi - ADHD-lääkkeet anu.mahonen@omahame.fi	Kyllä Muut kuin terveydenhuollon ammattilaiset: lupa on lapsi- ja lääkekohtainen

Kuva 1 Lääkehoidon lisäkoulutus ja lääkelupa

4.1 Lääkehoitoon perehtyminen

Kaikkien lääkehoitoon osallistuvien työntekijöiden tulee perehtyä toimipaikassa toteutettavaan lääkehoitoon. Uusien työntekijöiden perehdytyksessä käydään läpi lääkehoitosuunnitelma.

Tämän lisäksi lapsen huoltaja antaa lapsikohtaisen perehdytyksen osana lapsikohtaista lääkehoitosuunnitelmaa (liite 2).

4.2 Lääkehoidon lisäkoulutus ja osaaminen varmistaminen

Kaikkien lääkkeitä antavien työntekijöiden lääkehoito-osaaminen varmistetaan säännöllisesti täydennyskoulutukseen sisältyvällä verkkotentillä. Työnantaja vastaa tarvittavan lääkehoidon lisäkoulutuksen järjestämisestä. Työnantaja hankkii työntekijöilleen sellaisen lääkehoidon koulutuksen, joka on tarkoitettu lääkehoidon lisäkoulutukseksi varhaiskasvatuksessa toimiville-

Hyväksytyt lääkehoidon lisäkoulutuksia ovat:

- Awanic:in MiniLOP tai MiniLAS
- HY Aino – lääkelupakoulutus kouluilla ja päiväkodeille,
- ProEdu: Lasten ja nuorten lääkehoidon perusteet

Lääkehoidon lisäkoulutuksen voi vaihtoehtoisesti toteuttaa yhteistyössä alueen terveydenhuollon oppilaitosten kanssa.

4.3 Osaamisen varmistaminen näytöin

Vain vaativan lääkehoidon toteuttaminen, insuliinin pistäminen ihon alle, edellyttää lääkeluvan ja osaamisen varmistamista näytöin. Lääkeluvan allekirjoittaa Kanta-Hämeen keskussairaalan lastentautien ylilääkäri.

4.4 Lääkelupa

Luonnollista tietä (suuhun, silmään, korvaan, keuhkoihin, iholle) toteutettavaa lääkehoitoa varten tulee lääkehoitoa toteuttavalla henkilökunnalla olla lääkehoidon lisäkoulutus hyväksytysti suoritettuna alle viisi vuotta sitten.

Vain vaativan lääkehoidon toteuttaminen edellyttää lääkärin allekirjoittamaa lääkelupaa (liite 4). Vaativaa lääkehoitoa ovat insuliinin annostelu sekä ADHD:n lääkehoidon toteuttaminen. Lääkelupa on voimassa kaikissa ko. kunnan varhaiskasvatuksen yksiköissä viisi vuotta. Esihenkilö hakee vaativan lääkehoidon lääkelupaa insuliinihoitoa varten lähettämällä lääkelupahakemuksen (liite 4) turvapistilla lastentautien ylilääkärille (riikka.turunen@omahame.fi). Esihenkilö hakee vaativan lääkehoidon lääkelupaa ADHD-lääkehoitoa varten lähettämällä lääkelupahakemuksen (liite 4) turvapistilla perhekeskusylilääkärille (anu.mahonen@omahame.fi)

5. Lääkehoidon toteuttaminen

Varhaiskasvatuksessa lääkehoitoa toteutetaan vain, kun se on ehdottoman välttämätöntä. Pääsääntöisesti lääkehoito pyritään hoitamaan kotona. Varhaiskasvatuksessa voidaan toteuttaa vain lääkärin määräämää lääkehoitoa. Kaikesta lääkehoidon toteuttamisesta tehdään lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma (liite 2).

Lääkehoidon toteuttaminen dokumentoidaan käyttämällä liitettä 3, tai vastaavaa sähköistä dokumentointia.

Kaikkien työntekijöiden, jotka osallistuvat lääkkeiden antamiseen lapselle, osaaminen tulee varmistaa kuvan 1 mukaisesti.

5.1 Lääkehoidon toteuttaminen hätäensivussa

Lääkehoitoa saa ja tulee toteuttaa hätäensivutilanteessa, vaikka lääkehoidon toteuttajalla ei olisikaan voimassa olevaa lääkehoidon lisäkoulutusta tai lääkelupaa. Tällaisen poikkeustilanteen muodostaa esim. epilepsiahoitauksen hoito, tai anafylaktinen reaktio, jossa adrenaliinin antaminen on hengen pelastavaa hoitoa. Hätäensivussa käytettävien lääkkeiden käyttö ei edellytä kirjallista lupaa ja näyttöä. Näiden lääkkeiden käyttöön on hyvä perehtyä etukäteen.

Yksikössä voidaan, yksikön harkinnan mukaan, säilyttää ensiapu- ja myrkytyslääkkeitä, kuten lääkehiiltä. Epäiltäessä myrkytystapausta, ole yhteydessä [Myrkytystietokeskukseen](#) puh 0800 147 111. Lääkehiilien käyttöohjeet on kerrottu paketissa olevassa ohjeessa.

Jodia käytetään vain säteilyonnettomuuden yhteydessä, sosiaali- ja terveysministeriön niin erikseen ohjeistaessa. [Lisää aiheesta](#). Jodin hankinnasta vastaa kunta.

5.2 Lääkkeiden antaminen

Varhaiskasvatuksessa lapselle annettavat lääkkeet tuodaan toimipaikkaan annostusohjeineen niiden alkuperäispakkauksessa. Ennen lääkehoidon toteuttamista täytetään lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma (liite 2).

Kaikki lasten lääkkeet ovat henkilökohtaisia, eikä niitä saa antaa muille.

6 Lääkkeiden säilyttäminen

Lääkkeet tulee säilyttää lukitussa lääkekaapissa, erillään muista tuotteista ja välineistä. Lääkekaapin avain säilytetään siten, että se on vain henkilöstön saatavilla. Mikäli lääkekaapissa on useamman lapsen lääkkeitä yhtä aikaa säilytyksessä, tulee lääkkeet säilyttää niin, ettei sekaantumisen varaa ole. Lääkkeissä on oltava lapsen nimi selkeästi näkyvillä.

Lääkkeiden oikeisiin säilytysolosuhteisiin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Jääkaapissa säilytettävät valmisteet tulee säilyttää omassa lukitussa rasiassaan erillään elintarvikkeista. Lääkevalmisteiden säilytysohjeet löytyvät lääkepakkauksista. Lääkehoitosuunnitelmassa kuvataan toimipaikkakohtaisesti, miten ja missä lääkkeitä säilytetään sekä miten toimitaan, jos jääkaappi hajoo (esim. konsultoidaan paikallista apteekkia, informoidaan lapsen huoltajia). Vanhentuneet lääkkeet ja lääkehoidon loppumisen jälkeen yli jääneet lääkkeet palautetaan huoltajille välittömästi. Lääkkeiden säilytyksestä vastaava työntekijä tarkastaa lääkekaapin sisällön kuukausittain.

Kirjaa seuraaviin kohtiin yksikön tiedot:

Yksikön lääkehoidosta vastaava/vastaavat

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Lääkkeiden ja lääkekaapin avaimen säilytys

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Lääkekaapin sisällön ajantasaisuudesta vastaa

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

7. Lääkehoidon turvallisuus

Riskienhallinnan edellytyksenä on riskien ja riskilääkkeiden tunnistaminen.

Riskienhallinta otetaan huomioon henkilöstön perehdytyksessä, josta vastaa varhaiskasvatuksen toimipaikan esihenkilö. Tunnettuja riskejä lääkehoidon toteuttamisessa ovat lääkkeiden säilyttämiseen liittyvät riskit (väärä lämpötila, ulkopuoliset pääsevät lääkkeiden säilytystiloihin), osaamiseen liittyvät riskit (lääkehoidon osaaminen tai perehdytys puuttuu tai osaamista ei ole varmistettu) sekä lääkkeen antamiseen liittyvät riskit (annetaan väärälle lapselle, vääränä ajankohtana, lääke jää antamatta jne.)

7.1 Riskilääkkeet

Riskilääkkeeksi kutsutaan lääkettä, jonka annosteluun, käsittelyyn ja säilytykseen liittyy turvallisuuden kannalta erityisiä riskejä tai väärinkäytön mahdollisuus. Riskilääkkeet ovat lääkehoidossa tavanomaisesti käytettyjä lääkkeitä, jotka väärin annettuina saattavat aiheuttaa vakavia haittoja. Niiden käyttö vaatii erityistä tarkkaavaisuutta. Insuliini ja ADHD-lääkkeet ovat riskilääkkeitä, joita varhaiskasvatuksessa voi olla käytössä. ADHD-lääkkeiden erityispiirteistä kerrotaan tarkemmin liitteessä 7.

8. Lääkehoidon läheltä piti -ja/tai vaaratilanteissa toimiminen

Vaaratapahtumilla tarkoitetaan sekä lapselle asti menneitä haittatapahtumia, että niin sanottuja läheltä piti -tapahtumia. Vaaratapahtuma voi liittyä esimerkiksi lääkkeen annosteluun, antamiseen tai säilytykseen. Vaaratapahtumasta tulee välittömästi olla yhteydessä lapsen huoltajaan.

Jokaisesta läheltä piti -ja/tai vaaratapahtumasta tehdään kirjallinen ilmoitus välittömästi tapahtuman jälkeen. Kun lääkehoitoon liittyy vaaratapahtuma havaitaan, tehdään välittömästi tarvittavat toimenpiteet vaaran poistamiseksi ja vaikutusten minimoimiseksi. Poikkeamailmoitusten tekeminen ja käsittely ovat osa yksikön yleistä riskienhallintaa ja toiminnankehittämistä.

Ilmoitus tehdään kunnan läheltä piti -ja/tai vaaratilanteiden ilmoittamisen ja käsittelyn mukaisesti. Ilmoituksen tekee henkilö, joka huomaa tai on osallisena poikkeaman synnyssä. Varhaiskasvatuksen toimipaikan esihenkilö vastaa poikkeamien käsittelystä ja tarvittaessa jatkotoimenpiteistä (esim. lisäkoulutus, ohjeistuksen tarkennus). Poikkeamailmoitukset kirjataan ja säilytetään kunnan arkistointimääräysten mukaisesti.

TIEDOTE HUOLTAJILLE LÄÄKEHOIDON TOTEUTUKSESTA VARHAISKASVATUKSESSA

Lapsen lääkehoito toteutetaan ensisijaisesti kotona.

Varhaiskasvatusyksikössä on keskusteltava lapsen lääkityksestä:

- Lapsen tullessa varhaiskasvatuksen asiakkaaksi (jatkuva- ja kuuriluoitoiset lääkkeet sekä kohtausluontoinen lääkitys)

Varhaiskasvatuksessa voidaan hoitopäivän aikana antaa ja annostella **vain lääkärin määräämiä lääkkeitä**. Lääkkeet on voitu määrätä jatkuvaan tai tilapäiseen käyttöön

Jos lapselle joudutaan antamaan lääkettä varhaiskasvatuksessa:

- Laaditaan lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma
- Huoltajat toimittavat lääkkeen varhaiskasvatukseen annosteluohjeineen alkuperäispakkauksessa
- Annosteluohje voi olla potilasohje tai alkuperäispakkauksessa oleva annosteluohje

Lääkkeessä on AINA oltava:

- lapsen nimi,
- lääkkeen nimi ja
- annosteluohje päivämäärineen

Silmä- ja korvalääketippapullot joudutaan kuljettamaan edestakaisin kodin ja varhaiskasvatuksen välillä. Allergiasilmätipat ovat suositeltavaa ostaa apteekista kerta-annospipetteinä.

Varhaiskasvatuksessa toteutunut lapsen lääkehoito kirjataan ylös.

HUOLTAJIEN VASTUU VARHAISKASVATUKSESSA ANNETTAVAAN LÄÄKEHOITOON

Lapsen varhaiskasvatuksen alkaessa huoltajien tulee kertoa lapsen terveydentilaan, lääkitykseen ja hoitoon liittyvistä toimenpiteistä ja antaa riittävä perehdytys lapsen ryhmän henkilökunnalle. Huoltajat vastaavat siitä, että henkilökunnalla on saatavilla kaikki tarvittava tieto liittyen lapsen lääkehoitoon ja hoitotoimenpiteisiin.

Huoltaja huolehtivat lapsen lääkkeiden ja mahdollisten tarvikkeiden kuljettamisesta varhaiskasvatuksen ja kodin välillä. Vanhentuneiden tai käyttämättömien lääkkeiden ja hoitotarvikkeiden hävittäminen on huoltajien vastuulla. Huoltajien tehtävänä on ilmoittaa välittömästi lapsen lääkitykseen ja hoitoon liittyvistä muutoksista. Jos lapsi vaihtaa varhaiskasvatuksen yksikköä, huoltajien vastuulla on uuden henkilöstön perehdyttäminen. Tarvittaessa huoltajat perehdyttävät toimipaikan henkilöstöä lapsen hoitamiseen ja lääkkeiden antamiseen, esim. Epipen.

LAPSIKOHTAINEN LÄÄKEHOITOSUUNNITELMA JA PEREHDYTYS

Varhaiskasvatuksessa toteutetaan vain lääkärin määräämää lääkehoitoa.

Laaditaan yhdessä huoltajan ja lääkehoidosta vastaavan työntekijän kanssa.

Huoltaja täyttää jokaisesta lääkkeestä oman lomakkeen. Täytetään kaikissa lääkehoidon tilanteissa.

Lapsen nimi

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Huoltajien nimet

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Lapsen varhaiskasvatuksen toimipaikka ja ryhmä

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Syntymäaika

Kirjoita päivämäärä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Puhelinnumerot, mistä tavoittaa varhaiskasvatuspäivän aikana

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

LAPSEN LÄÄKE JA LÄÄKEHOITO

Huoltajat antavat lääkkeen henkilökunnalle henkilökohtaisesti, alkuperäispakkauksessa, lapsen nimellä varustettuna, annosteluohjeineen.

Lääkkeen nimi ja vahvuus

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Sairaus, johon lääkettä käytetään

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Lääkkeen annostelu, antotapa, kellonaika ja muuta annosteluun liittyvää (esim. lääkekuurin pituus)

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Lääkkeen säilytysohje

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Mahdolliset haittavaikutukset

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Miten annettu lääkehoito kirjataan?

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

HUOLTAJIEN ANTAMA LAPSEN LÄÄKEHOIDON PEREHDYTYS

Milloin lääkehoitoa tarvitaan?

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Miten lääke annetaan? (esim. suun kautta, silmään, ruokailun yhteydessä, apuvälineet)

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Mitä muita toimenpiteitä tarvitaan (esim. verensokerin seuranta)?

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Mitä oireita seurataan?

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Huoltajiin ollaan yhteydessä seuraavissa tilanteissa:

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Muuta huomioitavaa (esim. neulojen hävitys)

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Aika ja allekirjoitukset:

Päivämäärä, Lapsen huoltaja

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Päivämäärä, Lääkehoidosta vastaava varhaiskasvatuksen työntekijä

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma arkistoidaan kunnan arkistointisäännösten mukaisesti

LÄÄKEHOIDON TOTEUTUS

Lapsen nimi

Syntymäaika

Lääkkeen nimi ja vahvuus	Annostus	Päivämäärä ja kellonaika	Lääkkeen antaja	Lisätietoja

Pitkäaikaissairauden vaativan lääkehoidon lupa (insuliini)

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.

Luvan saajan nimi ja syntymäaika: Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.	
Suoritetu perustutkinto Lääkehoitoon koulutettu terveydenhuollon ammattilainen ☐ Lääkehoitoon koulutettu sosiaalihuollon ammattilainen ☐ Ei lääkehoidon peruskoulutusta, mutta saanut lääkehoidon täydennyskoulutusta ☐	
Lääkehoidon verkkokoulutus suoritettu Koulutuksen nimi ja suorituspäivä Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä. Päiväys ja esihenkilön allekirjoitus	
Osaamisen varmistaminen näyttöin suoritettu Suoritetut näytöt: Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä. Päiväys ja näytön vastaanottajan allekirjoitus	
Vaativan lääkehoidon lupa - insuliini <i>Injektoiden antaminen ihon alle (sc.) insuliini (lähihoitajat, sairaanhoitajat)</i> ☐ Kyllä ☐ Ei ☐ Muut kuin lähi- ja sairaanhoitajat: Lupa on lapsi- ja lääkekohtainen: Täydennä tähän lapsen nimi ja lääke Lääkeluvan myöntäjän allekirjoitus, nimenselvennös ja pvä	
Vaativan lääkehoidon lupa- ADHD-lääkkeet Keskushermostoon vaikuttavien <i>ADHD-lääkkeiden antaminen</i> suun kautta (lähihoitajat, sairaanhoitajat) ☐ Kyllä ☐ Ei ☐ Muut kuin lähi- ja sairaanhoitajat: Lupa on lapsi- ja lääkekohtainen: Täydennä tähän lapsen nimi ja lääke Lääkeluvan myöntäjän allekirjoitus, nimenselvennös ja pvä	

LÄÄKEHOIDON POIKKEAMAILMOITUS

Täytä lomake, jos havaitset poikkeaman lääkkeen annostelussa, antamisessa, säilytyksessä, käsittelyssä.

Varhaiskasvatuksen toimipaikka Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.	
Tapahtuman päivämäärä ja kellon aika Kirjoita päivämäärä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.	
Lääkkeen nimi, vahvuus ja annos Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.	
Tapahtui lapselle ☐ Läheltä-piti tilanne ☐	

Poikkeamasta on ilmoitettu lapsen huoltajalle ☐ Kyllä ☐ Ei	
Millainen poikkeama tapahtui: ☐ Lääke jäänyt antamatta ☐ Annettu vääränä ajankohtana ☐ Annettu väärälle lapselle ☐ Väärä annos (liian vähän tai liikaa)	☐ Annettu väärään antopaikkaan (esim. silmätippa annettu korvaan) ☐ Lääke säilytetty väärin ☐ Annettu vanhentunutta lääkettä ☐ Jokin muu, mikä:
Poikkeamaan johtaneet syyt: ☐ Inhimillinen erehdys ☐ Kiire ☐ Huoltajat toimittaneet väärän lääkkeen ☐ Väsymys ☐ Ympäristön aiheuttamat häiriöt	☐ Lapsi ei suotu ottamaan lääkettä tai esim. sylkee sen pois ☐ Puutteelliset tiedot lapsen lääkkeestä ☐ Osaamisen vaje ☐ Muu (esim. lapsi oksentaa lääkkeen)
Kuvaus tapahtuneesta Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.	
Kuinka tapahtuneessa toimitiin Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.	
Kehitystoimenpiteet, jos niitä on Kirjoita tekstiä napsauttamalla tai napauttamalla tätä.	
Ilmoitus käsitelty työyhteisössä Pvä Varhaiskasvatusyksikön esihenkilön allekirjoitus	

LÄÄKEHOIDON PEREHDYTYSLOMAKE	
	Suoritettu: (perehtyjän ja perehdyttäjän allekirjoitus ja pvm)
Lääkehoitosuunnitelmaan perehtyminen	
Lääkkeiden kouluun/luokkaan saaminen	
Lääkkeiden säilyttäminen, ml. jääkaapissa säilytettävät lääkkeet	
Lääkkeiden käsittely	
Lääkkeiden antaminen	

- suun kautta - silmään, nenään tai korvaan - ihon kautta esim. voiteena - astmalääkkeet - ihon alle pistettävät lääkkeet	
Lääkehoidon vaikutusten seuranta	
Kohtaus- tai ensiapulääkkeet - EpiPen tmv. esim. vakaviin allergisiin reaktioihin - epilepsiahoituksen lääkkeet	
Lääkkeiden palauttaminen	
Miten toimia poikkeamatilanteessa esim. lääkkeet jäivät antamatta tai annetaan väärälle henkilölle	

ADHD-LÄÄKKEIDEN TURVALLINEN KÄSITTELY VARHAISKASVATUKSESSA

Miksi tämä on tärkeää?

ADHD-lääkkeet (esim. metyylifenidaatti) ovat keskushermostoon vaikuttavia riskilääkkeitä. Niiden käsittely varhaiskasvatuksessa vaatii tarkkuutta ja selkeät käytännöt.

Perusperiaate: Lääkitys toteutetaan vain välttämättömissä tilanteissa, huolellisesti ja yhteistyössä huoltajien kanssa. Näin varmistetaan lapsen turvallisuus.

1. Säilytys

Lääkehoitosuunnitelmassa on kuvattuna lääkkeiden säilytyksessä huomioitavat asiat. ADHD- lääkkeiden säilytyksessä tulee huomioida ko. lääkkeen erityispiirteet ja väärinkäytön riskit. ADHD-lääkkeet säilytetään vain sellaisten työntekijöiden saatavilla, joilla on voimassa oleva lääkelupa ADHD lääkkeiden käsittelyyn ja antamiseen. Lääkkeet tulee olla lapsikohtaisesti merkittynä. ADHD-lääkkeet säilytetään erillään muista lääkkeistä. Muista nämä:

Käytäntö	Tavoite
Lääkkeet lukittuun kaappiin, pääsy vain nimetyillä henkilöillä	Estetään väärinkäyttö
Jokaiselle lapselle oma nimikoitu rasia	Vältetään sekaannukset
Vanhentuneet lääkkeet palautetaan huoltajille heti	Lääkitysturvallisuus

2. Lääkkeen antaminen

Edellytykset:

- Kirjallinen, lapsikohtainen lääkehoitosuunnitelma (lääkärin ohje + huoltajien suostumus)
- Lääkkeen antaa vain koulutettu henkilö, jolla voimassa oleva lääkelupa

Tarkista aina:

- ☒ Oikea lapsi
- ☒ Oikea lääke ja annos
- ☒ Oikea aika ja antotapa

3. Osaaminen ja lupa

Vaatimus	Kuvaus
Koulutus	Lääkehoitosuunnitelman mukaisesti
Tentti	Hyväksytty tulos, uusitaan 5 vuoden välein (esim. MiniLAS, MiniLOP, HY:n Aino sekä ProEdun koulutus pitävät sisällään osion keskushermostoon vaikuttavaista lääkkeistä)

Vaatus	Kuvaus
Perehdytys	Lääkehoidosuunnitelman mukaisesti, osana lapsikohtaista lääkehoidosuunnitelmaa ja perehdytystä (kts. liite 2)
Lupa	Kirjallinen, henkilökohtainen, voimassa 5 vuotta (liite 4) Lääkelupaa tarvitsevan ammattilaisen lähijohtaja lähettää turvapistilla lääkelupahakemuksen perhekeskustiläkäri Anu Mähöselä anu.mahonen@omahame.fi

4. Dokumentointi

- Kirjaa **heti**: lapsen nimi, lääke, annos, aika, antaja (liite 3)
- Raportoi läheltä piti- ja/tai vaaratilanteet lääkehoidosuunnitelman mukaisesti (liite 5)
- Säilytä tiedot luottamuksellisesti kunnan ohjeiden mukaan

Muistilista

- Lääke annetaan vain nimetyille lapsille, nimettyjen työntekijöiden toimesta
- Dokumentointi
- Huoltajien ohjeet ja suostumus oltava
- Tarkista aina: lapsi – lääke – annos – aika – antotapa
- Kirjaa ja raportoi mahdolliset poikkeamat
- Yhteistyö huoltajien kanssa

Esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus

Kojjärven päiväkodissa esiopetusta täydentävä varhaiskasvatus täydentyy samassa ryhmässä ja tiloissa kuin esiopetusta on päivisin. Kaikille täydentävään varhaiskasvatukseen osallistuvalla laaditaan varhaiskasvatussuunnitelma. Tuen muotona varhaiskasvatuksessa on kolmiportainen tuki.

Opetus

Ryhmät ja ryhmäkoot

Kojjärven päiväkodissa toimii yksi esiopetusryhmä, Ilvekset. Ilvesten ryhmä koostuu tällä toimintakaudella 5-6-vuotiaista lapsista. Esioppilaita on 6 ja viskareita eli 5-vuotiaita on kuusi. Ryhmässä on yhteensä 12 lasta. Ryhmässä työskentelee VO Sonja Lehtinen, VO lina Luoto, VLH Nina Leikkilä sekä VTO Kaisa Mäki-Tulokas. Päiväkodissamme työskentelee VEO Amanda Perho. Hän jakaa työaikaansa myös muihin yksiköihin.

Suurimman osan ajasta 5- ja 6-vuotiaat toimivat yhdessä. Esiopetus- ja viskaritoiminta porrastetaan pienryhmiä käyttämällä. Pienryhmiä muodostetaan muun muassa ryhmän lasten taitotaso ja mielenkiinnonkohteet huomioiden ja ne vaihtelevat ja muokkautuvat kauden aikana. Eskarissa lapset oppivat asioita monipuolisesti eri oppimistyyliä huomioiden. Toiminnallisuus, positiivinen kannustus ja leikki ovat keskeisessä roolissa. Lasten oppimista ja toimintaa ryhmässä havainnoidaan ja dokumentoidaan säännöllisesti, ja toimintaa kehitetään havaintojen, dokumentoinnin sekä lapsilta tulleiden toiveiden pohjalta.

Toimintaa suunnitellaan huomioiden lasten ja heidän huoltajiensa toiveet.

Esiopetusaika on päivittäin 8.30-12.30 eli 20h/vko. Suurin osa ryhmän lapsista on esiopetuksen lisäksi varhaiskasvatuksen piirissä.

Lukuvuoden tavoitteet ja painotukset

Lukuvuoden tavoitteet

4.1. Leikin kehittäminen (valssi ja TA –27 tavoite)

- Leikkiympäristöjen kehittäminen lapsia osallistaen
- Aikuinen ohjaa aktiivisesti lasten vuorovaikutusta leikissä
- > Kojjärven päiväkodin konkretisointi: Toteutetaan lapsia osallistava tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskävely.

4.2 Kiusaamisen ennaltaehkäiseminen ja puuttuminen (valssi, TA-27):

- Toista kunnioittavan käytöksen -suunnitelman yhdenmukaistaminen koko kunnan varhaiskasvatuksessa. Pedagogiatiimi kokoaa työryhmän, joka päivittää kuntatasoisen suunnitelman, johon yksiköt lisäävät yksikkökohtaiset toimintatavat.

4.34.3 Liikkuva varhaiskasvatus ja esiopetus (TA 27 tavoite ja Forssan kaupungin HyTeTu toteuttamisen tavoite Kojjärven päiväkodissa):

- Jokainen yksikkö jatkaa nykytilan arviointia ja kehittämistä sekä valitsee kehittämiskohteen.
- > Kojjärven päiväkodin konkretisointi: Jatkamme liikuntapainotteisten leikkien lisäämistä arjessa esim. ulkoilujen yhteydessä. Aikuinen mukana leikissä mallin näyttäjänä.

4.4 Kielipeda-tökalun käytön vakiinnuttaminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa (TA 26)

- > Jokainen ryhmä tekee kielitietoisuuden oppimisympäristön arvioinnin.
- > Monikielisille lapsille tehdään yksilöllinen arviointi.

4.5 Palvelulupausten pohjalta johdetut toimintatavat ja käytänteet määritellään tiimeissä ja kirjataan tiimisopimukseen

Laaja-alainen osaamisen painotus

Laaja-alaisen osaamisen painotus Forssan esiopetuksessa on itsestä huolehtinen ja arjen taidot. Lapsia ohjataan liikunnalliseen elämäntapaan ja heille tarjotaan monipuolista liikuntaa ja mahdollisuuksia liikunnan iloon ja liikkumalla oppimiseen.

Monikulttuurinen opetus

Esiopetusyksikön toimintakulttuurissa korostetaan kielitietoista opetusta ja erityisesti tarkastellaan lähiympäristössä olevia kieliä. Toiminta-arvona korostuu monikielisyyden näkeminen rikkautena ja erilaisia kieliä arvostetaan. Esiopetusryhmässä tutustutaan monipuolisesti erilaisiin kieli- ja tekstiympäristöön. Esiopetuksen toiminnassa näkyvät lapsiryhmässä edustettuna olevat kielet, kulttuurit ja katsomukset. Perheiden toiveet kieleen, kulttuuriin ja katsomuksiin huomioidaan esiopetusryhmän toiminnassa.

Kielitietoinen opetus - kielipedan käyttö

Yksikkömmme kaikissa ryhmissä on käytössä kielipeda.

Ohjeistus kielipedan käyttöön:

https://peda.net/forssa/varhaiskasvatus/lomakkeita/shjs/kielipeda/kielipeda-tyovaline-interaktiivinen.pdf?file/download/596bea34105d77eb0dfe55d1bbe66e240864018f/Kielipeda_ty%C3%B6v%C3%A4line_s%C3%A4hk%C3%B6isesti%20t%C3%A4ytett%C3%A4v%C3%A4

Kielitietoisessa opetuksessa korostuu jokaisen osallisuuden vahvistaminen. Esiopetusryhmässä käytetään kommunikoinnin tukena kuvia ja muita tarvittavia keinoja, kuten pikapiirtämistä. Ryhmän aikuiset toimivat esimerkkinä vuorovaikutustilanteissa ja käyttävät selkeää kieltä. Ryhmän monikulttuurisuus tehdään ympäristössä näkyväksi mm. eri kielisin tervehdyksin. Eri kulttuurien juhlat ja tavat huomioidaan toiminnassa ja perheiden toiveet huomioidaan. Esiopetusryhmän kielitietoista oppimisympäristöä arvioidaan Kielipeda -materiaalin avulla ja ympäristöä kehitetään tämän arvion pohjalta. Monikielisten lasten suomen kielen taitoa arvioidaan Kielipeda -materiaalin avulla.

Katsomuskasvatus esiopetuksessa

Esiopetusryhmässä tutustutaan perheiden uskontoihin ja katsomuksiin. Perheiden toiveet eri kulttuurien ja katsomusten juhlista ja tavoista selvitetään ja huomioidaan esiopetuksen toiminnassa mahdollisuuksien mukaan. Esiopetusvuoden aikana katsomuskasvatus muokkautuu vuoden kierron sekä perheiden toiveiden mukaan.

Pedagogisen toiminnan arviointi

Pedagogisen toiminnan arviointia tehdään systemaattisesti koko ryhmän henkilökunnan sekä lasten kanssa. Henkilökunta arvioi toimintaa tiimipalaverissa ja kehittää toimintaa havaintojensa pohjalta. Lapset osallistetaan toiminnan arviointiin tuomalla näkyväksi ryhmän toimintaa ja selvittämällä heidän mielipiteitään ja toiveitaan. Pedagoginen dokumentointi tehdään sekä lapsille että aikuisille näkyväksi dokumentoimalla toimintaa ryhmän blogiin Pedanettiin. Lasten kanssa käydään blogista läpi aiempaa toimintaa, blogista myös tulostetaan kuvia ryhmätalalla näkyville, niin että esimerkiksi lasten toiveiden toteutumista pystytään seuraamaan ja arvioimaan yhdessä lasten kanssa. Ryhmässä hyödynnetään monia eri lomakkeita sekä lapsikohtaiseen että ryhmän toiminnan arviointiin ja näiden pohjalta suunnitellaan ja kehitetään esiopetustoimintaa.

Lapsikohtaisia arviointia tehdään seuraavien lomakkeiden avulla:

- Kielellinen alkukartoitus
- Lukimat (matemaattiset valmiudet)
- Innostun liikkumaan -tsekilista (motoriset taidot)
- Kielipeda (suomen kielen arviointi)
- Havainnointikaavake (kokonaisvaltainen kehitys)

Ryhmän pedagogista toimintaa arvioidaan seuraavien lomakkein:

- Kielipeda: kielitietoisien oppimisympäristön arviointi
- Sosiogrammi
- Suhdeympyrä
- Ryhmäkohtainen toimintasuunnitelma

Pedagogisen dokumentoinnin vuosikello

Pedagogisen dokumentoinnin vuosikello on laadittu koko kaupungin tasolla ja tätä hyödynnetään esiopetusyksikössä.

<https://peda.net/forssa/varhaiskasvatus/lomakkeita/pedagoginen-dokumentointi/pedagogisen-dokumentoinnin-vuosikello/vuosikello-forssa-25-26-2-.pdf>

Oppimisen tuki

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt koskevat kaikkea esiopetuksen toimintaa. Ne ovat keskeinen osa esiopetuksen toimintakulttuuria, joka antaa edellytykset kaikkien lasten osallisuuteen, oppimiseen ja esiopetukseen osallistumisen tukeen.

Oppimisen edellytyksiä tukevilla opetusjärjestelyillä tarkoitetaan

- lasten erilaiset tarpeet ja edellytykset huomioon ottavaa opetuksen järjestämistä ja opetuksen eriyttämistä
- kielitietoista opetusta
- opetusryhmien muodostamista siten, että opetuksen tavoitteet voidaan saavuttaa
- pedagogisia ratkaisuja, joilla huomioidaan lapsiryhmässä ilmenevät erilaiset lasten tarpeet
- opettajan kykyä huomioida riittävästi lapsiryhmän tarpeet ja vahvuudet
- lapsiryhmässä tarvittaessa työskentelevien varhaisen tuen ohjaajien hyödyntämistä lasten oppimisen ja esipetukseen osallistumisen tukena

Opetusryhmien muodostaminen

Koirjärven yksikössä esiopetusryhmä toimii omana pienennettynä ryhmänä, jossa on yhteensä 6 lasta. Opetus suunnitellaan huomioiden lasten kiinnostuksen kohteet, vahvuudet ja tuen tarpeet. Opetusta eriytetään tarpeen mukaan siten, että jokaiselle lapselle suunnitellaan omaa taitotasoaan vastaavaa toimintaa. Sopivan vaikeustason opetuksen kautta huomioidaan sekä oppimisessa pidemmällä olevat lapset että enemmän tukea tarvitsevat lapset.

Pedagogiset järjestelyt ja ratkaisut

Esiopetusyksikössä huolehditaan ennakkoidusta ja selkeästä päivärystymisestä. Kuvitettu päiväjärjestys käydään päivittäin lasten kanssa läpi yhdessä. Kuvia käytetään myös jäsentämään ympäristöä ja toimintaa. Lisäksi kuvia hyödynnetään kielen kehityksen, toiminnan ohjauksen ja tunnesäätelyn tukena esiopetusryhmän tarpeiden mukaan.

Esiopetusryhmän opettaja vastaa siitä, että ryhmässä käytettävät pedagogiset työtavat ovat yhdessä sovittuja ja perusteltuja. Esiopetusryhmän henkilökunta pitää yhteisen palaverin viikottain, jossa tarkastellaan yhteisiä toimintatapoja ja ryhmän tarpeita. Toimintaa suunnitellaan, arvioidaan ja kehitetään yhdessä tiimipalaverien aikana.

Esiopetusyksikössä hyödynnetään tarpeen mukaan erilaisia apuvälineitä lasten oppimisen tueksi. Käytössä olevia apuvälineitä ovat mm. istumatyyny, puristelulelut ja kuulosuojaimet.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtaiset tukimuodot määritellään tarkemmin ryhmäkohtaisissa pedagogisen toiminnan suunnitelmissa, perustuen ko. lapsiryhmän tarpeisiin. Lisäksi jokaiselle esiopetuksessa olevalle lapselle laaditaan lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma Päikkyy, jossa huomioidaan lapsen tarpeiden mukaiset oppimista edistävät opetusjärjestelyt ja ryhmäkohtainen tuki.

Avustava, ryhmäkohtainen henkilöstö

Esiopetusryhmässä työskentelee 1 varhaisen tuen ohjaaja.

Ryhmäkohtaiset tukimuodot

Ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tarkoitetaan kaikkia lapsia koskevia ryhmäkohtaisia järjestelyjä.

Ryhmäkohtaisia tukimuotoja ovat:

- varhaiskasvatuksen opettajan antama opetuskielen tukiopetus, joka on eri tiedonalojen kielen ja käsitteiden oppimista tukevaa opetusta
- varhaiskasvatuksen opettajan antama yleinen tukiopetus osana esiopetustoimintaa
- varhaiskasvatuksen erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä

Esiopetusyksikön kuvaus edellä mainittujen järjestelyjen toteuttamisesta, arvioinnista ja kehittämisestä tiedossa oleviin tarpeisiin perustuen. Työn- ja vastuunjaon määrittely.

- periaatteet opetuskielen tukiopetuksen ja yleisen tukiopetuksen toteuttamiseksi
- periaatteet varhaiskasvatuksen erityisopettajan antaman opetuksen järjestämisestä (vrt. yhteisopettajuuden työtapojen määrittely ko. yksikössä)

Esiopetusyksikössä opettajan antama yleinen tukiopetus toteutuu lasten tarpeiden mukaan pienemmissä ryhmissä. Yleisen tukiopetuksen pienempi ryhmä suunnitellaan pidempikestoisesti vastaamaan lasten tuen tarpeita. Esiopetusryhmän opettaja tekee yhteistyötä erityisopettajan kanssa yleisen tukiopetuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja

arvioinnissa.

Opettajan antama opetuskielen tukiopetus suunnitellaan lasten tarpeiden mukaisesti. Opetuskielen tukiopetuksessa käytetään Roihuset -materiaalia ja vahvaa visuaalisuutta. Lasten suomen kielen arviointiin käytetään Kielipeda -arviointia. Opettajan antama opetuskielen tukiopetus suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan yhteistyössä erityisopettajan kanssa.

Erityisopettajan antama opetus muun opetuksen yhteydessä toteutuu lähtökohtaisesti koko esiopetusryhmän kanssa yhteisopetuksen keinoin. Tavat toteuttaa opetusta sovitaan esiopetusryhmän tarpeiden mukaisesti yhdessä esiopetusryhmän opettajan kanssa.

Lapsikohtaiset tukitoimet

Mikäli lasta ei voida riittävästi tukea ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla tai tukitoimia on tarpeen jatkaa säännöllisesti, on hänelle annettava lisäksi lapsikohtaisia tukitoimia.

Lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi käynnistyy, kun lapsen opettajat katsovat, että ryhmäkohtaiset tukimuodot ovat riittämättömiä tukemaan lapsen oppimista ja esiopetukseen osallistumista. Huoltajat voivat myös tuoda esiin havaintonsa ryhmäkohtaisten tukimuotojen riittävyydestä.

Myös silloin, jos lapsikohtaisten tukitoimien tarve on niin ilmeinen, että lasta ei esiopetuksen alkaessa voida riittävästi tukea ryhmäkohtaisilla tukimuodoilla, voidaan lapsikohtaisten tukitoimien tarpeen arviointi aloittaa poikkeuksellisesti jo ennen esiopetuksen alkamista.

Lapsikohtaisia tukitoimia annetaan säännöllisesti tuen tarpeen arvioinnin ja suunnitelman sekä näiden perusteella tehdyn hallintopäätöksen mukaisesti.

Lapsikohtaisia tukitoimia ovat:

- 1. erityisopettajan opetus osittain pienryhmässä ja muun opetuksen yhteydessä
- 2. erityisopettajan opetus pienryhmässä kokoaikaisesti
- 3. opetukseen osallistumisen edellyttämät lapsikohtaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut sekä apuvälineet perusopetuslain 31 §:n nojalla annettuina.

Lapsikohtaiset tukitoimet perustuvat lapsen yksilöllisiin tarpeisiin ja niitä annetaan säännöllisesti ja pitkäkestoisesti. Lapsikohtaiset tukitoimet järjestetään lapsen etu huomioon ottaen ensisijaisesti lapsen omassa esiopetusyksikössä. Lapsikohtaisten tukitoimien toteuttaminen edellyttää opettajien ja muun esiopetusryhmän henkilöstön välistä yhteistyötä sekä tarvittaessa erityisopettajan konsultaatiota ja monialaista yhteistyötä.

Tähän esiopetusyksikön kuvaus lapsikohtaisten tukitoimien rakenteista ja toimintatavoista, työn- ja vastuunjako, yhteistyö huoltajien kanssa ja monialainen yhteistyö.

Lapsikohtaisena tukitoimena annettava varhaiskasvatuksen erityisopettajan opetus toteutuu tarpeen mukaan muun opetuksen yhteydessä säännöllisesti annettavana opetuksena yhteisopetuksen keinoin. Lisäksi erityisopettaja voi antaa lasten yksilöllisten tuen tarpeiden mukaista pienryhmäopetusta.

Ryhmäkohtaiset pedagogisen toiminnan suunnitelmat

Ilvekset

Ryhmäkohtaiset tavoitteet, toimenpiteet ja arviointi

Esiopetuksen tavoitteet 2026-2027

Kaveritaidot ja vuorovaikutustaidot

> Pomenia-hetket, joissa opetellaan erilaisia kaveritaitoja sekä myönteistä vuorovaikutusta pienryhmissä niin viskareiden kuin eskareidenkin kanssa.

> Aikuiset tukevat ja mallintavat arjessa lapsille miten toisia kohdellaan ja miten omia ajatuksia voi tuoda esille luokkaamatta toisen tunteita.

Yhteisleikki

> Aikuinen tukee lasten keskinäistä vuorovaikutusta leikissä ja tarpeen mukaan ohjaa leikkiä/on leikissä mukana.

> Ohjatun toiminnan aikana yhteisiä leikkejä.

Matemaattisten ja kielellisten valmiuksien vahvistaminen

> Toiminnallisia harjoitteita lasten kehitystaso huomioiden. Eskareilla on myös käytössä Ekapeli sekä Moomin language.

Lisäksi noudatamme Koijärven päiväkodin sekä Forssan varhaiskasvatuksen yhteisesti sovittuja lukuvuosisuunnitelmassa esiin nousseita tavoitteita. Toiminnassamme huomioimme myös lasten yksilölliset suunnitelmat.

Oppimisen edellytyksiä tukevat opetusjärjestelyt

- ennakointi, selkeä päivärytmi (kuvatuki), varhaisen tuen ohjaaja, pienennetyt ryhmät, hypistelylelut yms.

Ryhmäkohtaiset tukimuodot

Tällä hetkellä esiopetusryhmässä ei ilmene ryhmäkohtaisten tukimuotojen tarvetta. Ryhmäkohtaiset tukimuodot suunnitellaan ja toteutaan mahdollisen tarpeen mukaisesti.

Tapahtumat ja juhlat

Tapahtumakalenteri

Elokuu	Tapahtuma	Osallistujat	Vastuuhenkilöt/järjestäjät
28.8.26	Puutarhajuhlat pihalla	koulu-päiväkoti	Vihreä Lippu
31.8.-4.9.26	Vasuista vauhtia -viikko	päiväkoti	OPH
Syyskuu			
22.9.26	Vanhempainilta	huoltajat	Henkilökunta
22.9.26	Kehräämö työpaja	päiväkoti	Tuuli Ravantti
Lokakuu			
4.-10.10.26	Eläinten viikko	päiväkoti	henkilökunta
26.-30.10.26	Monikulttuurinen halloween	Ilvekset	henkilökunta
Marraskuu			
16.-22.11.26	Lasten oikeuksien viikko	päiväkoti	henkilökunta

Joulukuu			
1.12.26	Joulupihan avajaiset	koulu-päiväkoti + perheet	henkilökunta
4.12.26	Itsenäisyyspäiväjuhla	koulu-päiväkoti	koulu
	Lucia?	koulu-päiväkoti	koulu
	Joulujuhla		
Tammikuu			
27.1.27	100-juhla	Ilvekset	henkilökunta
Helmikuu			
11.2.27	112-päivä	päiväkoti	henkilökunta
Maaliskuu			
Huhtikuu			
	Vappu		
Toukokuu			
10.5.27	Unelmien liikuntapäivä		
	Kevätjuhla		

Päiväkodin juhlat

Juhlia järjestetään vuoden kierron sekä lasten toiveiden mukaisesti erillään tai yhdessä koulun kanssa. Vihreän lipun raati, joka koostuu koulun sekä päiväkodin lapsista ja henkilökunnasta, suunnittelee ja toteuttaa myös erilaisia tapahtumia/juhlia kauden aikana.

Uskonnolliset tilaisuudet

Suomessa oppilaitoksissa on useita perinteisiä juhlia, kuten joulujuhla, keväťjuhla ja itsenäisyyspäivän juhla. Koulutuksen järjestäjät ja oppilaitokset päättävät juhlista ja niiden sisällöstä. Juhliin voi sisältyä myös joitakin uskontoon viittaavia elementtejä. Tällaiset juhlatraditiot ovat osa suomalaista kulttuuria. Juhlaan mahdollisesti sisältyvän yksittäisen virren laulamisen johdosta juhlaa ei voida uskonnollisen suvaitsevaisuuden nimissä pitää uskonnon harjoittamiseksi katsottavana tilaisuutena (perustuslakivaliokunnan mietintö 10/2002 vp, 2/2014 ja vp16/2021 vp). Esiopetuksessa lukuvuonna 2026–27 järjestettävät juhlat, joulujuhla ja keväťjuhla, eivät ole uskonnollisia tilaisuuksia.

Mahdollisissa uskonnollisia tilaisuuksia järjestettäessä huomioidaan seuraava:

Uskonnolliset tilaisuudet ja toimitukset ovat uskonnon harjoittamista. Perustuslain 11 §:n 2 momentin mukaan uskonnon ja omantunnon vapauteen sisältyy oikeus tunnustaa ja harjoittaa uskontoa, oikeus ilmaista vakaumus ja oikeus kuulua tai olla kuulumatta uskonnolliseen yhdyskuntaan. Kukaan ei ole velvollinen osallistumaan omantuntonsa vastaisesti uskonnon harjoittamiseen. Viimeksi mainitun perusteella lasta ei voida velvoittaa osallistumaan jumalanpalvelukseen, uskonnolliseen päivänavaukseen tai muuhun uskonnolliseen tilaisuuteen tai toimitukseen. Vapaus olla osallistumatta uskonnolliseen tilaisuuteen ja toimitukseen on riippumaton yhdyskunnan jäsenyydestä. Näin ollen myöskään tiettyyn uskonnolliseen yhdyskuntaan kuuluvia ei voida velvoittaa osallistumaan asianomaisen uskonnollisen yhdyskunnan tai koulutuksen järjestäjän itse järjestämiin uskonnollisiin tilaisuuksiin ja toimituksiin. Toisaalta perustuslain 11 §:n 2 momentin tarkoituksena ei ole estää muiden positiivista uskonnon harjoittamisen vapautta.

Uskonnollisten tilaisuuksien ja toimitusten aikana on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä vaihtoehtoista ja mielekästä toimintaa (perustuslakivaliokunta 2/2014 vp). Vaihtoehtoisen toiminnan tulee olla, uskonnollista sisältöä lukuun ottamatta, luonteeltaan ja tavoitteiltaan mahdollisimman samankaltaista kuin siinä tilaisuudessa, jonka tilalla muuta toimintaa järjestetään. Oppilaitoksessa tulee huolehtia myös siitä, ettei uskonnollisiin tilaisuuksiin osallistumisesta tai osallistumatta jättämisestä aiheudu lapselle leimautumista tai muita haitallisia seuraamuksia. Olennaista on, että lapselle jää todellinen ja aito vapaus valita, osallistuuko uskonnollista ainesta sisältyviin tilaisuuksiin ja toimituksiin.

Päiväkodin ulkopuolinen toiminta

Lounais-Hämeen musiikkiopisto järjestää Koijärven koulu-päiväkodin tiloissa musiikkileikkikoulua keskiviikkosin klo.15.00-16.00.

Yhteistyö

Kodin ja päiväkodin välinen yhteistyö

Teemme päivittäin yhteistyötä huoltajien kanssa tuonti- ja hakutilanteissa. Huoltajat pystyvät lukemaan toiminnasta myös ryhmän peda.net sivuilta blogin muodossa. Pääsääntöisesti viestintä tapahtuu päiväkodin ja kodin välillä Päikyn kautta. Eskareiden tuensuunnitelmat tulevat näkymään Wilmassa. Jokaisen huoltajan kanssa tullaan käymään leops-keskustelu kauden aikana. Huoltajien toiveet toimintaa kohtaan kerätään vanhempainillan yhteydessä kauden alussa. Toiveita kuullaan myös leops-keskusteluissa sekä päivittäisissä keskusteluissa. Forssan esioppilaiden huoltajien näkemyksiä on selvitetty kyselyllä keväällä 2025 seudullisen esiopetuksen esiopetussuunnitelman päivitystyön ohessa.

Vanhempainyhdistys

Yksikössä toimii aktiivinen kannatusyhdistys.

Koijärven koulun ja päiväkodin kannatusyhdistys ry tukee, kehittää ja ylläpitää Koijärven alueen opetus ja varhaiskasvatustoimintaa. Toiminnassaan yhdistys ottaa huomioon kestävän elämäntavan periaatteita. He hankkivat tarvikkeita ja opetusvälineitä, leluja ja liikuntavälineitä. Rahoittavat retkiä ja järjestävät tapahtumia, kerhoja ja kursseja. He pitävät huolta luistinkentän, piha-alueen ja laavun viihtyvyydestä sekä turvallisuudesta. He tekevät tiivistä yhteistyötä kanssamme ja vastaavat henkilökunnan ja lasten tarpeisiin ja toiveisiin mahdollisuuksien mukaan.

Esi- ja alkuopetuksen yhteistyö

Koulun kanssa tehdään yhteistyötä pääsääntöisesti yhteisten tapahtumien sekä aktiviteettien kautta. Pääasiassa yhteisten tapahtumien suunnittelusta vastaa vihreän lipun raati, johon kuuluu myös kaksi esikoululaista. Tiedonsiirrot koulun kanssa sovitaan yksilökohtaisesti koulun ja esiopetuksen henkilökunnan välillä. Huoltajille annetaan mahdollisuus osallistua tiedonsiirtokeskusteluun.

Tiedonsiirtokeskustelun aikataulujen organisointi käynnistyy, kun tulevien ekaluokkalaisten tulevat koulut/luokat ovat selvillä. Lapsikohtaisia tukitoimia saavien lasten tiedonsiirrot järjestetään yksilöllisesti yhteistyössä huoltajien kanssa. Koulut vastaavat kouluun tutustumisista.

Kulttuurikasvatus

Forssan varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen kulttuurikasvatussuunnitelma löytyy Kojjärven päiväkodin peda.net sivuilta.

https://peda.net/forssa/varhaiskasvatus/pp/v2/kulttuurikasvatuksen-vuosikello/kulttuurikasvatuksen-vuosikello/forssa-kulttuurikasvatuksen-vuosikello-valmis-1-.pdf:file/download/c7f8efcbd189b1fd3c522c2fe5fdc8292ee59c3/Forssa%20kulttuurikasvatuksen%20vuosikello_valmis%20%281%29.pdf

Kojjärven päiväkodin esiopetus osallistuu paikalliseen kulttuuri toimintaan. Hyödynnämme Forssan museon palveluita ja kirjaston laajaa tarjontaa, jotka tuovat palvelut meille asti Kojjärvelle. Myös Forssan musiikkiopisto tarjoaa esiopetukseen mm. soitinkokeilua.

Muut yhteistyötahot

Teemme yhteistyötä eri yhteistyötahojen/urheiluseurojen kanssa sovituksi. Kuluneina vuosina meille on tultu pitämään muun muassa lajikokeiluja koripallon, ringeten sekä salibandy kauden.

Esioppilaamme on mukana myös Forssan kaupungin järjestämässä liikuntapassikampanjassa.

Kojjärven koulu-päiväkodilla käy jokatoimen viikko kirjastoauto, johon päiväkodin lapset pääsevät omalla vuorollaan.

Lasten osallisuus

Lasten Forssa valtuusto

Osallistumme Lasten Forssa valtuustoon kutsuttuna.

Toimintatavat ja menetelmät lasten osallisuuden edistämiseksi

Esiopetuksen toimintaperiaatteena ja arvoperustana korostetaan lasten osallisuutta. Esiopetusyksikössä toimitaan Unicefin lapsiystävällinen kunta -periaatteiden mukaisesti. Vietämme lasten oikeuksien viikkoa 16.-22.11.2026, jolloin hyödynnämme materiaalia lapsenoikeuksien viikko.fi sivustolta.

Lapset ovat olleet osallisina seudullisessa esiopetuksen opetussuunnitelman päivitystyössä heille osoitetun haastattelun muodossa.

Päiväys ja allekirjoitukset

Forssassa 14.9.2026

Anna Peltonen Päiväkodin johtaja